

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 6 · 10. oktober
Sesjonen 2018–2019

Møte onsdag den 10. oktober 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr.6):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentanten for Møre og Romsdal fylke, Tove-Lise *Torve*, tar nå sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger meddelelse om at den innvilgede innkallingen av vararepresentant for Rogaland fylke, Erik *Ludvigsen*, for 11. oktober, er trukket tilbake. – Denne meddelelse tas til etterretning.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om at den innvilgede permisjonen for representanten Morten *Wold* i tiden fra og med 1. oktober til og med 12. oktober endres til sykepermisjon fra og med 10. oktober og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Åsmund *Aukrust* i dagene 16. og 17. oktober for å delta i Den interparlamentariske unions 139. sesjon i Genève
- fra Venstres stortingsgruppe om velferdspolisjon for representanten Terje *Breivik* i dagene 16. og 17. oktober.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: Mani *Hussaini*
For Buskerud fylke: Tone Heimdal *Brataas*
For Hordaland fylke: Idun Kristine *Bortne*

Presidenten: Tone Heimdal Brataas er til stede og vil ta sete.

Endring av ukeprogrammet

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten med hjemmel i forretningsordenens § 35 tredje ledd foreslå at det oppsatte ukeprogrammet for inneværende uke endres slik at det oppsatte stortingsmøtet torsdag 11. oktober utgår.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses da som vedtatt.

Sak nr. 1 [10:01:39]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Erna Solberg vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:02:02]: Samme dag som statsbudsjettet ble lagt fram, kom FNs klimapanel med en ny spesialrapport. Den omtalte hva som skal til for at verden kan nå 1,5-gradersmålet framfor 2-gradersmålet, og hvor vi er på vei. Konklusjonene var dystre; havet stiger, isen smelter, og været blir våtere og villere. Tørkesommeren i Norge viste at vi også ser effekten av det. Budskapet i rapporten er at det haster med å komme i gang med omfattende tiltak. Det gjelder globalt, og det gjelder også i Norge.

I finansministerens tale og i budsjettet fikk vi høre et kjent budskap. Når det gjelder en plan for kutt i såkalt ikke-kvotepiktig sektor, dvs. transport, bygg og anlegg, avfall og landbruk, venter regjeringen fortsatt på en avtale med EU. Det kommer mye bra klimapolitikk fra EU, i EU-land, og vi støtter samarbeid med EU for å nå målet om 40 pst. kutt innen 2030.

Regjeringen skriver i budsjettet at den vil utarbeide en plan for å oppfylle Norges klimaforpliktelser i ikke-kvotepiktig sektor når – og jeg gjentar «når» – en avtale med EU er på plass.

Da har jeg lyst til å spørre: Disse forhandlingene med EU har pågått i snart tre år. Vi har altså brukt tre av femten år i tiden fra Parisavtalen til 2030-målet på å inngå en avtale med EU. Og vi har ikke en plan. Vi har ikke konkrete mål for kutt her hjemme i den ikke-kvotepiktige sektoren. Kan statsministeren forklare hvorfor denne dialogen med EU har pågått i tre år? Hvorfor tar det så lang tid? Og kan hun bekrefte det som klimaministeren antydte her i Stortinget forleden – at avtalen vil komme på plass innen utgangen av året?

Statsminister Erna Solberg [10:03:59]: Jeg er, i likhet med representanten Jonas Gahr Støre, opptatt av at vi skal nå klimamålene vi har satt oss, og ikke minst at vi skal bidra til de målene vi også sloss for under Parisavtalen: nemlig at vi skulle ha en modell for noe som var et av de store gjennombruddene Norge var med på å dra gjennom – at det hvert femte år også skal være innrapportering om forsterkede mål i denne avtalen.

Det betyr at vi må se på hvordan vi enda mer – med bakgrunn i den nye rapporten fra IPCC – også i fremtiden skal forsterke målene for alle landene som er meldt inn, for det den klart og tydelig sier, er at summen av landinnmeldinger ikke er god nok til at vi vil nå 1,5-gradersmålet. Der er vi enige om utgangspunktet – at vi er nødt til å se på ytterligere tiltak.

Grunnen til at det tar tid med avtalen med EU, er at først skulle EU fatte sine vedtak om hvordan det er. Så skal EU gjøre ferdig systemet de nå har fått på plass, om hvordan skog regnes inn. Det er faktisk det største usikkerhetsspørsmålet – hvordan skog blir beregnet i forhold til våre tiltak, hvor store belastninger vi har, og hvor mye det er.

Det er ikke sånn at regjeringen ikke har gjort noe. Vi la frem en stortingsmelding som viste listen over tiltak som ble behandlet i Stortinget i fjor, og som også viser retningen på en rekke sektorer. Heldigvis ser vi samtidig at resultatene kommer. Nå har vi nedgang i f.eks. transportsektoren, som er den største ikke-kvotepliktige sektoren i Norge. Totalt gikk utslippene ned med 1,7 pst. fra 2016 til 2017 i Norge. Det er altså i hovedsak transportsektoren som står for reduksjonene, altså i den ikke-kvotepliktige sektoren.

Når det gjelder landbruk og fisk, forhandler vi ikke med EU, men vi forhandler faktisk med partene, og det trodde jeg det var bred støtte for i Stortinget at partene skulle være med på.

Jonas Gahr Støre (A) [10:06:05]: Jeg mener fortsatt at vi kunne ha kommet i gang uten å måtte vente på EU på dette feltet. Men når det gjelder nedgangen i transportsektoren, skriver regjeringen i budsjettet at utslipp i veitrafikk hovedsakelig går ned på grunn av en økning i andelen innblanding av biodrivstoff. 46 pst. av det norske biodrivstoffet var palmeolje. Det betyr at utslippene går litt ned i Norge, og så går de litt opp i Indonesia. Stortinget har vedtatt at det offentlige ikke skal kjøpe palmeolje, enkelt fortalt fordi kollektivtrafikken ikke skal gå på dette drivstoffet, og det har regjeringen ikke fulgt opp. Så når Høyre og statsministeren nå kan skryte av at utslippene går ned, er det fordi regjeringen bryter med sin egen regjeringsplattform, for der står det:

«Nasjonale tiltak skal ikke bidra til flytting av utslipp eller til å øke globale utslipp.»

I fjor var altså 46 pst. av norsk biodrivstoff palmeolje. Kan statsministeren da rett og slett bekrefte at det har ført til flytting, ikke kutt, av utslipp?

Statsminister Erna Solberg [10:07:04]: Jeg kan bekrefte at det har ført til globale kutt. Alle regnestykkene her viser globale kutt. Jeg hørte flere innlegg i trontaledebatten hvor man hevdet at vi nå badet i palmeolje,

og at det ikke var kutt globalt. Kuttene, også når man tar hensyn til landeffekter og annet, er altså estimert til 330 000 tonn CO₂-ekvivalenter som følge av økt bruk av biodrivstoff i Norge. Så den myten som forsøkes skapt om at det ikke er globale kutt som et resultat av dette, er ikke riktig – det er feil. Det er altså kutt, men de er mindre enn de kuttene vi får nasjonalt. Det er viktig for oss at det er derfor vi også øker andelen avansert biodrivstoff hver gang vi øker påbudet om innblanding, så vi får og mer av det som ikke er palmeoljebasert, slik at vi får til resultater.

Jeg har lyst til å minne representanten Jonas Gahr Støre om at Arbeiderpartiet har vært høyt på banen med at de har hatt planer om å kutte mer enn regjeringen. Mange av dem har vært basert på biodrivstoffet i dag. Da jobber vi for mer avansert biodrivstoff, men det er mye palmeolje, og det ville det ha vært selv med Arbeiderpartiets planer.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:08:17]: Takk for at statsministeren henviser til Arbeiderpartiets politikk. Vi la sammen med SV fram 37 konkrete forslag til å kutte utslipp av klimagasser i alle sektorer av samfunnet vårt: skipsfarten, byggenæringen, landbruket – alle sektorer. Ett av de forslagene handlet om å gå videre med karbonfangst og -lagring. Alle rapporter vi leser, sier at uten karbonfangst og -lagring vil vi ikke nå 2-gradersmålet, og iallfall ikke 1,5-gradersmålet. Her har Norge en spesiell forutsetning, en spesiell erfaring.

Budsjettet er allikevel uklart, og fra industrien, fra NHO, Norsk Industri og bedriftene, stilles det spørsmål. Vil karbonfangst på Klemetsrud og i Brevik få finansiering neste år, eller kun til prosjektfasen er over den 1. september 2019? Og siden statsministeren er her, kunne det være grunn til å få det avklart: Kan hun avklare om de får støtte ut neste år, eller kun fram til 1. september 2019?

Statsminister Erna Solberg [10:09:12]: Vi har lagt frem et budsjett som skal gjøre at vi skal gjennomføre den fasen vi nå er inne i. Den fasen er viktig for at vi skal kunne ta stilling til endelige investeringstiltak. Det er viktig å minne om at denne regjeringen faktisk forsøker både å ta vare på skattebetalernes penger og å sørge for at vi får til CCS-prosjekt – i motsetning til den rød-grønne regjeringen, som laget et rammeverk med så mye prestisje at de til slutt måtte sanere det CCS-prosjektet de hadde investert alt i, fordi de ikke hadde tenkt på hvordan modeller og strukturer ville være, og kostnadene ble lastet over på skattebetalerne. Det var et prosjekt som så ut til å kunne koste 25 mrd. kr.

Derfor går vi skrittvis frem. Jeg er helt sikker på at mange gjerne vil at vi skal skrive ut blankofullmakt på skattebetalernes regning. Vi mener at det her er en egeninteresse for næringslivet. Derfor finansierer vi hvert steg, og så tar vi stilling til stegene. Så jobber vi sammen med å få flere andre interessenter, for er det noe IPCC-rapporten viser, er det at dette er et godt tiltak for verden. Da burde også f.eks. EU-land og forskningsmiljøer være med på realiseringen fremover, og det jobber vi med.

Presidenten: Jonas Gahr Støre – til oppfølgings-spørsmål.

Jonas Gahr Støre (A) [10:10:22]: Dette var et uklart svar på om det kommer bevilgning ut året eller til 1. september, neste år, men la nå det være.

Et annet område regjeringen har lagt fram mye skryt for her nå, er økningen i investeringene til fornybar energi over bistandsbudsjettet. Bevilgningene da vår regjering gikk av i 2013, var på 1,4 mrd. kr til dette formålet. Så har Høyre og Fremskrittspartiet etter dette i flere omganger kuttet i denne støtten, slik at den i år var redusert med 1 mrd. kr. En stor sak i dette budsjettet var at man nå økte den igjen, med 430 mill. kr. Det er bra, men det er jo etter år etter år med kutt. Og etter regjeringens snuoperasjon er det grunn til å spørre: Kan statsministeren avklare om Høyre og Fremskrittspartiet i kommende budsjetter vil satse eller kutte på dette området? Også her er det behov for forutsigbarhet for at de aktørene der ute som skal svare på en norsk budsjettbevilgning, gjør det og vet hva som kommer. Kutt i mange år, nå opp igjen – hva kan vi vente i årene som kommer?

Statsminister Erna Solberg [10:11:22]: Vi legger frem våre budsjetter hvert år for Stortinget. Hvis vi fortsetter med den gode økonomiske utviklingen Norge er inne i, vil jo også énprosenten som ligger i Jeløya-plattformen, være et godt grunnlag for at det vil være mer penger på utviklingsbudsjettet. Da vil det også være rom til å gjøre mer av dette. Men det er riktig at denne regjeringen gjorde noen omprioriteringer i utviklingspolitikken. Vi prioriterte opp det området den rød-grønne regjeringen systematisk hadde prioritert ned, nemlig utdanning i verden. Vi har doblet bevilgningene. Andelen til utdanning i vår bistand er nå like stor som den var da Bondevik II-regjeringen gikk av, for det var et klart og tydelig ønske fra alle fire partier som var i opposisjon til den rød-grønne regjeringen, at måten man kuttet budsjettene rettet mot utdanning på, ikke var riktig. Vi syntes vi skulle satse på at jenter fikk utdanning, vi skulle ta en lederrolle i verden, og det har vi gjort. Vi har brukt pengene til å investere i mennesker – en utrolig viktig langsiktig investering. Da går det av og

til på bekostning av andre områder, men jeg synes faktisk at den utdanningsinvesteringen vi har gjort, har det absolutt vært et godt grunnlag for at vi skulle gjøre.

Presidenten: Jonas Gahr Støre – til oppfølgings-spørsmål.

Jonas Gahr Støre (A) [10:12:28]: Og den har vi i god norsk tradisjon støttet, slik også den tidligere regjeringen støttet vår vaksinesatsing. Vi pleier å stå sammen om slike satsinger og ikke polemiserer om dem.

Men et siste spørsmål dreier seg om et av de viktige tiltakene for å engasjere folk i innsatsen for klima og miljø er knyttet til avfall, resirkulering, gjenbruk – det som på litt fint kalles for sirkulær økonomi. Vi hadde debatt om en stortingsmelding om det tidligere i år her i salen. Det var ikke mye innhold i den meldingen, men det kom en del vedtak fra Stortinget for å skjerpe inn dette.

I EU gjøres det mye spennende på sirkulær økonomi. I landene rundt oss gjøres det samme. Men vi har ikke råd til å bruke naturressurser på en måte som fører til at de kastes. I den debatten ble regjeringen pålagt å komme med en strategi for hvordan Norge skal gjennomføre sirkulær økonomi – en plan, noen mål og noen satsinger som gjør at folk får oppmuntring til å gjenbruke og bruke naturressursene på en bedre måte. Det sto ikke noe om dette i statsbudsjettet. Kan statsministeren oppklare når det kommer en slik strategi?

Statsminister Erna Solberg [10:13:27]: Vi la frem en stortingsmelding fordi vi mente at det er viktig å stimulere til sirkulær økonomi. I Norge er det en høy andel som sørger for at vi samler inn og resirkulerer det bosset vi har i vårt land. Mye av det går til oppvarming, men det er også mye som går til resirkulering. Vi har gode og lange tradisjoner og et godt system for det. Så jobber vi også med teknologier for bedre gjenvinning. Et av de områdene som katapulten i Kristiansand jobber med, det nye tiltaket som regjeringen har innført for å skape ny industri, er nettopp resirkulering av tungmetaller og også farlige metaller. Blant annet gjør de mye med tanke på hvordan en kan bryte opp batterier og ta vare på dette. Vi jobber også mye med forskning og utvikling.

Jeg kan ikke på stående fot si akkurat når en strategi kommer, men vi følger opp vedtaket i Stortinget og vil komme tilbake igjen til en strategi. Men vi jobber masse på veien. Vi jobber bl.a. mye nettopp med å kunne ta for oss de nye områdene hvor vi må resirkulere, og et av målene våre er bl.a. at farlig avfall skal vi ha mye mindre av i fremtiden, for vi skal klare å dekomponere og resirkulere.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgings-spørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:14:43]: Da jeg leste statsbudsjettet, trodde jeg ikke det var sant, noe av det som står der. Det står rett ut at regjeringen mener at hvis man skal redde klimaet, må man kutte voldsomt i norsk matproduksjon – at norske kyr er en stor utfordring i forbindelse med verdens klimautfordringer og at man må kutte i antall dyr, og man beregner det til 60 000 norske kyr.

Så kan man si: Er det så farlig, da? Hvis man leser rapporten til FNs klimapanel, sier den at det kommer til å bli mer ustabilitet i verdens matproduksjon framover, og at det er viktig at det enkelte land klarer å øke matproduksjonen, og man ser av de kommende klimaberegningene at det er i Norden at muligheten for økt matproduksjon ligger. Den svenske offentlige utredningen sier at man skal øke produksjonen, nettopp ut fra klimahensyn. Hvorfor mener statsminister Erna Solberg det er klokt å redusere norsk mulighet til å produsere mat i klimaets navn?

Statsminister Erna Solberg [10:15:41]: Jeg synes en av de viktige tingene vi i norsk politisk debatt må klare å være ryddig i, er hva som er politiske forslag, hva som er regjeringens forslag, og hva som er gjennomgang av rapporter som regjeringen har liggende, f.eks. om klima. Det representanten nå viser til, er ikke regjeringens strategi, men et referat fra Miljødirektoratets rapport om hva som kan måtte gjøres for å få til resultater med store reduksjoner i landbruket. Som representanten vet, er ikke en rapport fra Miljødirektoratet nødvendigvis et regjeringsstrategidokument. Jeg mener også det vil være vanskelig å få til mange av de tingene som står der. Men noe av det som står der, tror jeg vi alle bør være enige om, f.eks. å redusere matsvinn. Jeg opplever at det også er vedtatt i Stortinget at vi skal jobbe for å redusere matsvinn. Redusert matsvinn vil ha betydning også for landbruket, fordi mindre av det som blir produsert, blir kastet, og da blir det mindre etterspørsel etter det. Så noen forhold må vi ta med.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgings spørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:16:46]: Nå kjører regjeringen en forhandling med norsk landbruk om norsk matproduksjon og dermed også norsk næringsmiddelindustri. Til grunn for den forhandlingen legger regjeringen den rapporten som Erna Solberg nå tar avstand fra. Når man leser formuleringene i statsbudsjettet, står det rett ut at man skal redusere storfekjøttforbruket og øke forbruket av gulrøtter og grønnsaker. Man går altså fra storfekjøtt til gulrøtter. Hvis man legger til grunn det som står der, skal den norske forbrukeren spise ca. 30 pst. mindre storfekjøtt framover, og hel-

ler spise gulrøtter og fisk. Jeg trodde nesten det var programmet til Miljøpartiet De Grønne jeg leste. Kan jeg forstå det sånn nå at Erna Solberg mener det er feil at man skal redusere norsk storfekjøttproduksjon tilsvarende det tallet som ligger til grunn i statsbudsjettet?

Statsminister Erna Solberg [10:17:38]: Jeg mener at folk skal få lov til å spise det de vil. De skal få lov til å spise ut fra sine egne preferanser. De må selvfølgelig ta hensyn til sin egen helse og hva de selv føler er deres bidrag til påvirkningen.

Så vil jeg si at både gulrøtter og fisk er sunt. Det er lurt å spise mer av det. Jeg forsøker, og svikter ofte, for å si det sånn. (Munterhet i salen.) Det får vi alle ta på vår egen kappe.

Vi har forhandlinger med landbruksorganisasjonene fordi vi skal få ned utslippene. Det dreier seg bl.a. om hvordan man kan drive en gård på en bedre måte, hvordan man kan få mindre CO₂-utslipp. Det jobbes med forskning knyttet til kyr og mindre metanutslipp fremover – genetisk forskning er noe Norge er god på, og har vært god på i veldig mange år – for å se på om man faktisk kan optimalisere, at produksjonen av vårt røde kjøtt slipper ut mindre metan og derfor fører til mindre klimabelastning. Landbruket er også en del av utfordringene våre knyttet til utslipp. Endringer i landbruket må vi også gjøre for å få ned utslippene.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:18:55]: Rapporten som kom fra FNs klimapanel natt til mandag, er utrolig dramatisk og må sette en enda mer alvorlig tone for vår debatt om klimapolitikken. Det klimaforskningen forteller oss, er at hvis vi skal ha noen som helst slags mulighet til å nå de målene som Norge har sluttet seg til, og som det i utgangspunktet er full enighet i denne salen om at vi skal oppfylle, må klimapolitikken bli mye mer radikal.

Rett etter at rapporten var lagt fram, kom det et statsbudsjett der regjeringen er helt åpen på at en ikke ligger an til å nå målene for 2020, at en ikke ligger an til å nå målene for 2030 – og heller ikke enda lenger inn i framtiden, når det allerede vil være for sent.

Ingen norsk regjering har gjort det som trengs for å skifte kurs, og det tyder på at vi bare kan få til dette sammen. Derfor har jeg vært forundret over at denne regjeringen til nå har sagt nei til et bredt klimaforlik (presidenten klubber). Vil det som har skjedd denne uken, få statsministeren til å tenke nytt om et klimaforlik i Stortinget?

Statsminister Erna Solberg [10:20:04]: For det første har jeg lyst til å takke representanten for selverkjen-

nelsen når det gjelder den regjeringen han selv har sittet i tidligere, for av og til høres det ut som om den regjeringen gjorde mye. Den gjorde veldig lite, det var veldig få konkrete tiltak. Under den regjeringen jeg har ledet, har det i både forlikene i Stortinget og oppfølgingen i statsbudsjettene vært gjort betydelig mer, og vi ser altså resultater, med lavere utslipp.

Når det gjelder spørsmålet om å ha et nytt klimaforlik, mener jeg at vi først må få på plass avtalen med EU før vi går inn og diskuterer konkrete tiltak ut over dem vi allerede er i gang med, de tiltakene vi har, bl.a. fordi måten vi beregner jordbruk på, har veldig stor betydning for hvor mye forpliktelser Norge vil ha.

Så er det viktig å huske at de forpliktelsene vi får med EU, er mye tøffere enn dem vi har i vår egen klimalov. Det vil bety at hvis vi ikke klarer å nå de årlige reduksjonene gjennom det, vil vi eventuelt måtte øke reduksjonene mer i neste omgang. Det betyr at vi legger en ganske sterk (presidenten klubber) formaning på oss om å få til resultater som blir enda større fremover.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:21:15]: Nå prøvde jeg å være konstruktiv, og så fikk jeg bare en liste med selvskryt fra regjeringen, som altså denne uken har innrømmet at ikke når en målene i 2020, ikke når en målene i 2030, ikke når en noen mål som helst. Hvis statsministerens holdning i møte med denne rapporten virkelig er bare å skryte av seg selv, er det et veldig nedslående utgangspunkt.

La oss ta palmeolje: Statsministeren underslo jo med sin tallbruk i stedet at Norges bruk av sertifisert palmeolje driver opp etterspørselen etter palmeolje generelt, og det er ingen uenighet blant partiene i denne salen om at det er den viktigste driveren for avskoging i Indonesia. Det betyr at de utslippskuttene Erna Solberg skryter av, i realiteten bidrar til avskoging og utslippsøkning andre steder i verden.

Nå kan vi altså lese i budsjettet at regjeringen ikke vil gå videre med forslaget om et forbud mot palmeoljediesel på norske biltanker. Ifølge det som blir sagt i avisene i dag, er det ikke fordi det ikke vil virke, men fordi man er i tvil om det kan være i strid med EØS eller WTO. Er virkelig ikke dette viktig nok til at regjeringen i det minste kan prøve ut (presidenten klubber) om det er mulig å gjennomføre et sånt forbud?

Statsminister Erna Solberg [10:22:30]: Noe av det aller viktigste vi gjør nå, er å skape stabilitet rundt et system for biodrivstoff og innblandingsskravene fremover for å sørge for at vi får levert mer avansert biodrivstoff til markedet. Det største tilbakeslaget for biodrivstoff i

Norge skjedde da den rød-grønne regjeringen begynte å avgiftsbelegge og tok vekk grunnlaget for allerede etablerte bedrifter. Jeg vet at SV var imot det, men det var altså en konsekvens av det den gangen. Det satte norsk avansert biodrivstoffproduksjon betydelig tilbake.

Vi har nå mange interessante prosjekter i Norge f.eks. innenfor skogbruket, der man kombinerer det å benytte avfallet i skogen med å lage nye bedrifter. Da er det viktig at vi har gode rammebetingelser. Det er viktig at vi hele tiden jobber med å stramme til når det gjelder innblandingssforholdene.

Så er jeg imot et generelt forbud mot palmeolje fordi jeg mener at vi også må jobbe med hvordan man kan drive palmeolje bærekraftig, ut fra bærekraftsmålene våre. Det trengs jobber i denne verden også (presidenten klubber). Det er litt av utfordringen. Vi når ikke klimamålene hvis vi ikke når jobbmålene samtidig. Det er (presidenten klubber igjen) det de 17 målene verden har satt seg, sier.

Presidenten: Taletiden er dessverre ute.
Tore Storehaug – til oppfølgings-spørsmål.

Tore Storehaug (KrF) [10:23:58]: Det budsjettframlegget som vi har fått no, bør vere ein milepåle i norsk klimahistorie, fordi det er fyrste gongen vi ser effekten av klimalova, og det er òg fyrste gongen vi får tal som viser kva det ville bety å nå 1,5-gradersmålet.

Eg merkar meg at statsministeren seier at ho opplever at Stortinget har sagt vi skal ha mindre matsvinn. Ja, det har vi – vi vil til og med ha ei matlov som forpliktar regjeringa til det. I Stortinget har vi òg sagt at vi vil ha på plass eit CO₂-fond, og vi vil ha framdrift i dei forhandlingane som er mellom regjeringa og NHO.

Men eg vil utfordre statsministeren på ein annan del av klimadebatten, som no druknar i palmeoljen. Det er at forbruket vårt òg handlar om dei klimagassutsleppa som vi har. NTNU seier i ein forskingsrapport at 60 pst. av utsleppa handlar om privat forbruk. Det er på same tid som vi kjøper dobbelt så mykje klede som i 1999. Og vi skal kjøpe nesten to millionar telefonar, endå sju av ti ville ha reparert dei om dei kunne. I Sverige kuttar dei momsens på reparasjon, i Noreg koplar vi ikkje klima til forbruk. Er statsministeren einig i at det er eit problem? Kva vil regjeringa i så fall gjere?

Statsminister Erna Solberg [10:25:10]: Jeg er enig i at vi bør se på måter å stimulere til klimavennlig atferd på. Det er bl.a. det vi gjør når vi har de store avgiftslettelser på elbil. Det har vi også på andre tiltak. Men hvor detaljert, og hvor mye man skal gjøre det, får vi ha en diskusjon om. Det er vanskelig å lage et målrettet avgiftssystem der man hele tiden passer på klimaeffekten av det man gjør, og hva man reparerer. I store deler, er

f.eks., kan man også ha utslipp fra de delene som brukes. Derfor lager vi et mer komplisert system.

Det er grunnlag for å tenke at momssystemet vårt skal være enkelt, håndterbart, uten tilpasninger. Det er også en viktig målsetting i dette – også fordi det er en viktig og stor inntektskilde for å finansiere velferdsgodene vi har. Veldig mange av de klimatiltakene vi har, er finansiert over statsbudsjettet, og momsinntektene er store.

Presidenten: Une Bastholm – til oppfølgingsspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [10:26:25]: Nå ble det veldig fristende å begynne med å understreke at det er ingenting galt med gulrøtter – og også gulrøtter er allrighte dyr.

Som ansvarlige politikere skal vi verne om velferdsstaten og sikre inntektene til staten i framtiden. I løpet av de neste tiårene må Norge og verden omstille seg til å bli fornybar og bærekraftig. Alternativet er naturkatastrofer, stigende havnivåer og flere mennesker på flukt på grunn av sult og flere konflikter.

Omstillingen er også lønnsom. Den anerkjente rapporten New Climate Economy anslår at verden vil tjene 26 000 mrd. dollar innen 2030 ved å nå Parisavtalens mål. Fornybare og bærekraftige energiløsninger vil skape 65 millioner nye arbeidsplasser og spare 700 000 menneskeliv årlig. Norge har teknologien, naturressursene og kapitalen til å kunne ta en lederrolle i denne dugnaden – en trenger ikke å vente på globale avtaler. Men for hvert år vi somler, blir denne jobben vanskeligere. Så mitt spørsmål er: Når kan vi vente at regjeringen kommer seg på rett kurs, og med hvilke tiltak?

Statsminister Erna Solberg [10:27:33]: Jeg mener at vi jobber mye med å få til det grønne skiftet – nye arbeidsplasser og endringer i norsk økonomi. Det gjør vi bl.a. ved at vi er et av de landene som mest systematisk har en CO₂-avgift som gjør at vi stimulerer til at man skal ha færre utslipp, og derfor får frem bedre teknologi, som gjør at man innenfor de ulike bransjene har færre utslipp gjennom den produksjonsmetoden man har – og som gjør det lønnsomt å finne frem til helt nye. En av grunnene til at Equinor nå lanserer spørsmålet om å bruke havvind i mye større grad for å elektrifisere en del av deres allerede installerte oljeplattformer, er at man har jobbet frem en teknologi, med støtte fra Enova, men også at CO₂-avgiften bidrar til at man leter etter nye teknologiske veier å gå.

Det gjør vi f.eks. innenfor det området der Norge virkelig må ta et krafttak, i samferdselssektoren, hvor det er betydelig teknologiutvikling, ikke minst der hvor vi er sterke allerede, innen grønn skipsfart, og det stimulerer regjeringen mye til gjennom de tiltakene vi har.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:28:52]: Hvorfor mener statsminister Erna Solberg at det er rett at Per Magne Johansen og 700 andre sjøfolk på Color Line nå skal miste jobben sin? Hvorfor er det rett? Hvorfor mener statsminister Erna Solberg at det er rett at de som jobber hos Lerum, Oskar Sylte, Roma, Telemark Kildevann, Ringnes og de andre produsentene av ikke-alkoholholdige drikkevarer i Norge, skal gå inn i et nytt år med usikkerhet? Hva er grunnen til at hun mener at disse arbeidsfolkene skal ha den usikkerheten?

NHO Mat og Drikke sier det jo rett ut – jeg skal lese fra NHO for Høyre-lederen: «Tilfeldig og uforsvarlig avgiftspolitik», og «truer arbeidsplasser og verdiskaping i hele mat- og drikkenæringen».

Er Erna Solberg enig med NHO, eller er hun uenig? I hennes eget statsbudsjett står det rett ut at 350-kronersgrensen for netthandel er en stor ulempe for norsk handelsnæring. Den næringen sysselsetter flere hundre tusen mennesker. Hvorfor mener Erna Solberg det er rett at vi skal ha en 350-kronersgrense som gjør at de som driver med handelsnæring f.eks. i Sverige, skal få en fordel i det norske dagligvaremarkedet, og at en straffer dem som da ønsker å satse på og jobbe for å skape arbeidsplasser i vårt land? En ny rapport som kom for kort tid siden, sier at den truer 1 700 arbeidsplasser.

Min utfordring til statsminister Erna Solberg er: Hva er grunnen til at de 700 på Color Line skal miste jobben? Hva er grunnen til at man skal gå inn i et nytt år med uro i norsk næringsmiddelindustri? Hva er grunnen til at man ønsker å hjelpe svensk handelsnæring og ikke norsk?

Statsminister Erna Solberg [10:30:46]: Jeg oppfattet mange spørsmål i løpet av innlegget. Jeg skal forsøke å svare på dem.

Jeg begynner med spørsmålet om Color Line. Vi nedsatte et partssammensatt utvalg, som kom frem til endringer innenfor beskatning og innenfor ordningene knyttet til skipsfart. De avga en rapport i 2015. Ett av tiltakene var å endre definisjonene av farleder når det gjelder hvem som kunne være medlem i NIS-registeret og hvem som kunne være med i NOR-registeret. Det har den konsekvensen at bl.a. Color Line vil ha en mulighet til å melde inn selskaper i NIS-registeret og likevel ha ferge trafikk hit.

Bakgrunnen for det utvalget var at det hadde vært mye støy. Det var trusler om utflytting av Color Line med 2 400 arbeidsplasser. Vi valgte å stå for at vi da skulle sikre at vi hadde mange av de arbeidsplassene som er på land, i «handling»-en og alt annet, sikre at vi har hovedkontorer i Norge og gjøre endringer for å minimere tapet av arbeidsplasser. Vi mener fortsatt at det er en ut-

fordring. Derfor står vi for det som et partssammensatt utvalg laget – av flertall og mindretall. Alle forbedringene i ordningen er gjennomført. Men denne ene ulempen for dem som er ansatt, er da ikke gjennomført. Vi mener at det er riktig.

Så har vi også nedsatt et utvalg som også er partssammensatt, som skal jobbe med spørsmålet om skillet mellom sukkerfri og sukkerholdig mineralvandrikk. Det skal være partssammensatt. Jeg går ut fra at det vil komme med anbefalinger på hvordan vi foretar endringene. Det er utfordringer i vårt system som bl.a. dreier seg om hvordan vi skiller mellom ulike ting. De fleste partier i Stortinget har faktisk ønsket at usunn mat skal ha høyere moms enn sunn mat, at man skal ha skattlegging på ulike måter. Det har ligget i budsjettene. Vi må finne måter å gjøre dette på fremover.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:32:49]: Et av de rare utslagene av denne tilfeldige og uforsvarlige avgiftspolitikken, som NHO kaller det, er at lettøl har lavere særavgift enn ikke-alkoholholdige drikkevarer. Hadde man tilsatt mineralvannet en liten dråpe lettøl, hadde det blitt lavere særavgift. Det viser hvor tilfeldig og uforsvarlig den avgiftspolitikken som regjeringen har ført, har vært.

Min utfordring er: Det står rett ut i regjeringens eget budsjettokument at man har innført en 350-kronersgrense som er en ulempe for norsk handelsnæring. Norsk handelsnæring er den næringen som sysselsetter flest folk, som gir flest folk arbeid, og så skriver regjeringen at den politikken de selv gjennomfører, er en ulempe for den næringen. I tillegg har man hatt slike enorme avgiftsøkninger som man hadde i fjor, og man har hatt ett år på å utrede og gjøre endringer, og så har man ikke gjort det.

Kan Erna Solberg forsvare at dette er en god politikk, eller er hun uenig i det som står i statsbudsjettet?

Statsminister Erna Solberg [10:33:50]: For det første har jeg lyst å understreke at NHOs kommentarer til statsbudsjettet er at dette er et godt statsbudsjett – det er godt for norske bedrifter og norske arbeidsplasser, og det følger opp og er tilpasset den økonomiske situasjonen. De har gitt en positiv tilbakemelding om dette statsbudsjettet. Det inntrykket som representanten Slagsvold Vedum nå forsøker å gi av at dette er et negativt budsjett for bedriftene og arbeidsplassene, er ikke riktig, og det er heller ikke det NHO har gitt uttalelser om.

350-kronersgrensen er ikke en ny grense. Grensen var 250 kr, den ble økt litt for tre år siden, men den har vært der. Dette er en forenkling av tollbehandlingen for folk som skal kjøpe småting fra utlandet. Det som står, er at vi nå ser hvordan man kan lage en forenklet tollbehandling på andre måter. Men dette var et forenklings-

tiltak som har gjort det enklere for småforbrukere raskt å kunne få kjøpt noe fra utlandet og andre steder, og dette er en gammel del av avgiftssystemet vårt, og som vi ser på. Frem mot 2020 vil EU komme med et nytt system, og da vil vi se på det.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Geir Pollestad.

Geir Pollestad (Sp) [10:35:11]: Når statsministeren skal grunnlegge kvifor regjeringa ønskjer å gje Color Line lov til å byta ut 700 norske sjøfolk med billig utlandsk arbeidskraft, vert det peikt på eit snart fem år gamalt dokument. På den tida var det meir gunstig for Color Line å vera registrert i Danmark enn i Noreg. Det har opposisjonen bestridt, og i statsbudsjettet står det rett ut at vilkåra for å vera registrert i Noreg er betre enn vilkåra for å vera registrert i Danmark.

Trass i at faktum har endra seg, har ikkje regjeringa endra politikk. Det ser ut som om det er eit sjølvstendig mål å verta kvitt desse 700 norske sjøfolka.

Spørsmålet mitt til statsministeren er: Kvifor er det så viktig for regjeringa å gje Color Line lov til å flytta 700 norske sjøfolk frå hav og over til Nav?

Statsminister Erna Solberg [10:36:10]: For det første er det viktig å huske at besetningen her består av langt flere enn dem som er sjøfolk. Hovedtyngden er restaurantarbeidere og folk som jobber innen hotell og service på disse båtene, bare slik at vi er klar over hvilke arbeidsgrupper dette i hovedsak er snakk om. Den bemanningen man må ha i NIS for å få støtte i dag, er fortsatt en sjøfartsbemanning og sjømannsbemanning. Det er mulig at representanten Pollestad ønsker å gamble med en full utflytting av Color Line. Det ønsker ikke jeg å gjøre. I tillegg mener jeg at vi som politikere bør være forutsigbare når det gjelder dette. Det har blitt vedtatt rammebetingelser, men fordi man måtte gjøre endringer og få ESA-godkjent ordningen med de endringene som ble gjort, tok det litt lengre tid å få den på plass.

Jeg synes at norske politikere bør være forutsigbare når det gjelder de rammebetingelsene vi har laget, for bedriftene gjør sine disposisjoner med tanke på disse, og det har Color Line gjort.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgingsspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:37:29]: I Sogndal har familien Lerum bygd opp ei livskraftig bedrift som gir arbeid til mange i bygda, og som bidreg til verdiskaping i distriktet. Lerum vidareforedlar norske råvarer, som bær og frukt. Eg besøkte dei på måndag, og dei ber ikkje om subsidiar og fordelar, men om å sleppa fleire og sta-

dig meir tyngande avgifter, for livskraftige bygder treng lønsame arbeidsplassar. Dette kunne ha vore mine ord, men det er orda til nestleiareren i Høgre, Jan Tore Sanner, som var ein av dei som valfarta til Sogndal og Lerum. Her har eg nokre flotte bilete av Erna Solberg på ferja, der ho utfordrar Bondelaget til å leggje trykk på den raud-grøne regjeringa og verte kvitt produktavgifta. Ingen var i tvil om at dersom Erna Solberg fekk makta, skulle den avgifta vere ein saga blott. Kva skjer? Ingenting fram til 2018 – då auka ein avgifta med 16 mill. kr for Lerum. Det er 1 mill. kr meir enn dei har hatt av overskot i gjennomsnitt dei siste åra.

Er det slik denne regjeringa vil byggje livskraftige arbeidsplassar? Kva seier Erna Solberg til direktør Trine Lerum Hjellhaug i dag? Vil ho innfri sine lovnader, som ho og Høgre-leiinga har gitt så mange gonger?

Statsminister Erna Solberg [10:38:36]: Representanten Navarsete tar feil når hun sier at ingenting er gjort. Denne regjeringen gjorde endringer i avgiftssystemet og senket avgiften for syltetøy og drikke som besto av mer enn 50 pst. bær, og som var uten tilsatt sukker, altså det som var den sunne delen av dette. Det ble gjort med en betydelig senkning, som var positivt for det. Vi har altså sørget for at den sunne delen av Lerums produksjon, knyttet til syltetøy og annet, har blitt mindre avgiftsbelagt under denne regjeringen. Så det er feil når representanten Navarsete sier at ingenting er blitt gjort etter dette.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgings-spørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:39:17]: Statsministeren sier at folk handler småtteri fra utlandet. Nei, folk handler tonnevis med godteri fra utlandet – og ikke bare godteri. Tidligere var det ansett som, og forbundet med, lykke å motta flaskepost. Alle flaskene og boksene som i dag kommer med post fra utlandet, er en stor ulykke for norske arbeidsplasser. Store internasjonale bedrifter, som Coca Cola i Lørenskog, har kuttet ut investeringer og vurderer framtiden i Norge. Tradisjonsrike bedrifter som Oskar Sylte og Roma står i fare for å måtte legges ned. Hvorfor er det fornuftig å opprettholde subsidiering av utenlandsk netthandel samtidig som avgiftsnivået i Norge blir beholdt?

Statsminister Erna Solberg [10:40:09]: Det er helt riktig at det har vært en økning i kjøp av godteri etter det vedtaket om økning av sukkeravgiften som ble fattet under budsjettbehandlingen i fjor. Nå har vi foreslått å reversere sukkeravgiften til det nivået den var på før, altså det gamle rød-grønne nivået, og da er den altså på det samme nivået som den var tidligere.

Så er det altså en forenkling på 350-kronersgrensen, hvor porto er innberegnet i dette. Det er langt under det som bare prisstigningen ville vært siden den gangen man innførte å ha denne forenklingen. Og så har jeg sagt at vi ser at det også står på forenkling på andre måter i systemet, som forenklede tollklareringssystemer som også EU gjennomfører fra 2020, sånn som det ligger an nå. Da vil vi se videre på dette spørsmålet.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgings-spørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:41:09]: Det har vært en viktig debatt om norske arbeidsplasser, og det er også en stor gruppe i privat sektor som vi trenger å se. Gruppen med lavest inntekt i privat sektor har hatt kontinuerlig nedgang de siste fire årene, og siden 2008 har de ti prosentene med lavest lønn i Norge gått ned i reallønn med 1,6 pst. Det er en gruppe som Arbeiderpartiet vil se. Da er jeg urovekket over at statsministeren i sitt svar bare avfeier Color Line-saken med å si at dette er personer som jobber innen hotell, restaurant og servering. Ja, det er det, og de gjør en veldig viktig jobb for at vi andre skal ha gode liv. Så spørsmålet mitt er klart og tydelig: Vil Erna Solberg sørge for at vi kan løfte denne typen grupper og deres familier, som gjør en viktig innsats for alle oss andre?

Statsminister Erna Solberg [10:42:11]: Jeg har lyst til å minne om at Norge er på vei inn i en situasjon med mangel på arbeidskraft igjen. Konkurransen om arbeidskraft kommer til å bli større. Jeg er helt sikker på at de som er godt kvalifisert til å jobbe i andre bransjer, kommer til å få jobb hvis de ikke lenger kan jobbe på Color Line, nettopp fordi vi har mangel på arbeidskraft fremover.

Når det gjelder spørsmål om lønnsforhandlinger, er jeg sterkt tilhenger av trepartssamarbeidet. Og er det én ting jeg ikke gjør, er det å kommentere hvordan lønnsforhandlingene skal gjøres mellom partene. Jeg ville fått betydelig med kjeft fra partene, særlig LO, hvis jeg hadde begynt å legge føringer for hva de forskjellige yrkesgruppene skulle oppnå i de forskjellige lønnsforhandlingene. Det trodde jeg også at man hadde respekt for på Stortinget, ikke minst i Arbeiderpartiet.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgings-spørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:43:02]: Her tror jeg statsministeren misforsto spørsmålet. Lønnsforhandlinger var ikke nevnt. Det er mange ting vi gjør i denne salen som påvirker hvordan lønningene utvikler seg, bl.a. ble det et flertall i Stortinget i vår for å sørge for at vi jobber for faste jobber og kutter ut kortsiktig, gam-

meldags innleie av dårlig betalt arbeidskraft. Det vil opplagt være med på å løfte den gruppen som jeg snakker om her, og det vil kunne ha betydning for folk som jobber i hoteller, restauranter og byggenæringen.

Det er helt klart at her trenger vi en langt bedre styring av Norge. Vi kan ikke se på at det er noen som fyker ifra. Den høyest betalte gruppen har i samme periode gått opp 10,4 pst. i lønn, mens de dårligst betalte har gått ned i reallønn.

Vi må prøve igjen: Vil statsministeren sørge for å bli med Arbeiderpartiet i kampen for faste jobber, eller vil statsministeren fortsatt stå på en linje med ideologisk, kortsiktig innleie av arbeidskraft?

Statsminister Erna Solberg [10:44:08]: Jeg synes ikke representantens uttalelser beskriver det standpunktet regjeringen har til dette. Jeg har lyst til å understreke hva regjeringen faktisk foreslo til Stortinget i denne saken. For det første har vi fått styrket det at fast arbeid er hovedregelen i norsk arbeidsliv, gjennom arbeidsmiljølovendringene vi har gjort. For det andre foreslo vi at vi skulle gå inn på sterkere regulering mot innleie der hvor det var dokumentert at innleie skapte utfordringer i arbeidslivet, nemlig i bygg og anlegg i Oslo og Akershus-regionen, hvor man kunne måle det. Derfor var regjeringen ikke ideologisk opphengt i noe som helst. Vi var opptatt av reelt å se på terrenget: Hvor er det problemer, hvor skal vi finne løsninger, hvor skal det offentlige gå inn og regulere? Da regulerer vi der vi ser at problemene er. Det stortingsflertallet har gjort nå, er å regulere for alle. Man regulerer der man må leie inn til sesongarbeidskraft, man regulerer der det kan bli vanskeligere å skaffe arbeidskraft i en mangelfull situasjon – det kan kanskje til og med bli kontraproduktivt, at man får mer innleie fra utleie fordi man kan leie inn til en lavere pris.

Presidenten: Kjell Ingolf Ropstad – til oppfølgings-spørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:45:26]: Det er mange ulike momenter når det gjelder hvordan man kan skape eller sikre arbeidsplasser i Norge, og jeg vil tilbake til 350-kronersgrensa. For meg er det ganske absurd at man kan bestille på en norsk nettside og må betale 25 pst. moms, men hvis man bestiller varer på internett fra en utenlandsk nettside, slipper man unna momsen. Det er diskriminering av norske bedrifter. Det er krevende for veldig mange at man enkelt kan bestille små ting fra utlandet, og spesielt fra Kina. Det som er enda mer absurd, er at hvis man bestiller fra Kina, blir porto en subsidiert fordi det regnes som et u-land i den sammenhengen.

En ting er norske arbeidsplasser, men tenk på miljøkonsekvensene når små pakker – og det er ikke bare én pakke, det er millioner av pakker – sendes med fly istedenfor at det pakkes på konteiner og selges på lovlig måte. I tillegg er dette varer som ofte ikke er like godt kontrollert. En vet at det er strenge kontroller for hvilke typer varer som kommer inn i norske butikker, det er det ikke gjennom denne ordningen. Så når flertallet i Stortinget sa at her bør regjeringa fremme forslag om hvordan det kan fjernes, hvorfor velger regjeringa likevel å tviholde på den grensa?

Statsminister Erna Solberg [10:46:33]: Det som står, og som vi klart og tydelig gjør, er at vi følger med på hvordan vi kan ha andre forenklingstiltak som gjør det enklere med tollklarering og tollbehandling hvis man skal kjøpe ting fra utlandet. Som jeg har understreket før: Dette er et tiltak som ble gjort som en forenkling, og har ligget i avgiftssystemet i mange tiår. Reguleringen opp, som ble gjort for noen år siden, er mye mindre enn det bare prisstigningen har vært i den perioden. Da burde det vært et betydelig høyere nivå. Så det har vært av hensyn til forbrukerne og til å kunne kjøpe.

Jeg er enig i påpekningen av at det er rart når Kina er et u-land i kategoriseringen. Det er det vanskelig å omgjøre, det er en internasjonal type kategorisering. Samtidig må vi passe oss for at ikke det som er en utviklingsstrategi for mange utviklingsland – at de faktisk kan eksportere og få inntekter – er noe vi nå skal begrense, og at vi f.eks. har noen portoavtaler som gjør at det er lettere å få sendt ting. For også folk i den tredje verden skal ha jobber. Det skal være bærekraftig, hvis man skal nå klimamålene, men også skape jobber for folk i fremtiden.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:47:47]: Ulikheten i makt og rikdom i Norge øker, og et av de viktigste verk-tøyene vi har for å gjøre noe med det, er en sterk velferdsstat. Under denne regjeringen vokser uroen i stadig større deler av Fellesskaps-Norge. Vi så i vår et barnehageopprør knyttet til manglende oppfølging av foreldres og ansattes ønske om bedre bemanning. Vi har sett et barselopprør knyttet til uroen som mange fødende kvinner og jordmødrene rundt om i landet føler rundt situasjonen på fødeavdelingene. Det er sterk uro rundt kriminalomsorgen, hvor kutt fører til at det som har vært Norges suksessmodell når det gjelder bekjempelse av kriminalitet, står på spill. Det er uro i barnevernet, der det rød-grønne barnevernsløftet har blitt avløst av stillstand. Vi vet at Arbeidstilsynet og Helsetilsynet har fått kutt som går ut over deres evne til å være et vern for arbeidsfolk og pasienter.

Denne virkeligheten sminker regjeringen. Ta sykehusene i denne ukens statsbudsjett, f.eks. Først bevilges det noe som ser ut som en brukbar budsjettøkning, men blar man litt lenger bak i budsjettet, forsvinner det hundrevis av millioner. I realiteten er det ingen vekst å snakke om for sykehusene, og det blir økt press på dem som jobber der, og på pasientene. Årsaken er den såkalte ABE-reformen, som jo ikke er noen reform, men et billig budsjetttriks, ostehøvelkutt, som Erna Solberg til nå har skaffet seg 10 mrd. kr med, i noe som ser ut som økt handlingsrom, i sine år som statsminister. Hun gir med den ene hånden, og så tar hun med den andre. Virkeligheten er altså at det er langt mindre satsinger på velferd enn det hun gir inntrykk av.

Når skal statsministeren innrømme at mange av hennes såkalte satsinger på helse og velferd i virkeligheten er langt mindre, og at en del av prisen for skattekutt til de få er velferdskutt for de mange?

Statsminister Erna Solberg [10:49:57]: Det var et veldig generelt spørsmål med veldig mange påstander. La meg gripe fatt i én av de påstandene som ble satt frem – at det har vært stillstand i barnevernet.

Vi har gjennomført en reform i barnevernet som flytter mer makt nedover til kommunene, som følges opp av en storstilt satsing på kompetansetiltak for å løfte kvaliteten i de barnevernsvedtakene som fattes. Tvert imot har vi satset på barnevern – det er ikke stillstand for barnevernet. For vi trenger faktisk mer kompetanse. Og når vi ser hvordan en del kommuner både bryter loven når vi har tilsyn av det, eller ikke tidlig nok griper inn – man bruker akutt plasseringer altfor raskt fordi man ikke tidligere har gått inn – så trengs nettopp de tiltakene vi har gjort, nemlig kvalitetsforbedringer gjennom kompetanseheving i barnevernet.

Systematisk kunne jeg slik gått igjennom alle påstandene. Det er det ikke mulig å gjøre. Men det er altså slik at dette er et budsjett som først og fremst prioriterer velferd. Dette er et budsjett hvor velferdsøkningene er store, og hvor vi bidrar til at viktige ordninger blir bedre. For eksempel er helsesektoren skjermet for store deler av ABE-kuttet. Det er igjen en liten bit på effektivisering, men de har hatt mye mindre kutt fordi vi øker basisbevilgningen for helseforetakene samtidig, og det er forslag om 1,7 pst. til vekst i behandlingstilbudene i det budsjettet som det er lagt opp til innenfor helsesektoren. Det betyr at det er satset på mer, ikke mindre, behandling. Det er satset på at flere skal få et tilbud, og ikke minst ser vi jo nå at vi har satset på tiltak som gjør at kvaliteten i prosessene blir bedre. Pasientopplevelsen blir større ved at vi har strømlinjeformet måten man behandler gjennom pakkeforløpene, som vi nå utvider til mange flere områder, ikke minst til psykisk syke, for at

de også skal oppleve bedre kvalitet og bedre kontinuitet i det arbeidet.

Audun Lysbakken (SV) [10:52:00]: Barnevernsløftet, økningen av bemanning, er stoppet under denne regjeringen. Det er en realitet at en stor del av det regjeringen sier er vekst i sykehusøkonomien, fjernes gjennom ABE-kutt i en annen del av budsjettet. Det ser man på felt etter felt i velferdsstaten, at denne regjeringen gir langt mindre til velferd enn den påstår, gjennom sine ostehøvelkutt. Privat forbruk skal øke mest på toppen – foran mer til fellesskapet.

Dette henger også sammen med de usosiale kuttene denne regjeringen gjennomfører, som rammer fattige og syke. Førrige uke stemte regjeringspartiene mot en rekke forslag fra SV om å kartlegge konsekvensene av disse kuttene for de menneskene som rammes. Nå, etter statsbudsjettet, kunne listen dessverre vært enda lengre, for nå har vi fått begrensninger på skattebegrensningsregelen – som er viktig for mange uføre – kommunale kutt som vil ramme multihandikappede, og lovendringen som skulle hjelpe familiene med alvorlig syke barn, kom ikke denne gangen heller.

Hvorfor er det sånn at Erna Solberg alltid sender regningen for overklassens skattefest til fattige og syke?

Statsminister Erna Solberg [10:53:10]: Representanten Lysbakken gjentar en påstand som jeg har hørt at han har gjentatt over flere år, knyttet til hvor usosialt det er at vi justerer på innslagspunktgrensen for tunge brukere i kommunesektoren. Det er ofte med en veldig moralsk indignasjon at han gjør det.

For det første berører dette ingen rettigheter for noen multifunksjonshemmede. Kanskje representanten Lysbakken burde slutte å spre at vi kutter i tilbudet til multifunksjonshemmede fordi vi gjør endringer i oppgjøret mellom stat og kommune, for det er altså ikke riktig. Rettighetene opprettholdes. Og hvis det var riktig, det som Lysbakken sa, hva er da vurderingen av de tre gangene den rød-grønne regjeringen gjorde akkurat det samme, gjorde endringer i kompensasjonsgraden – til og med på toppen, som vi ikke har foreslått, som i større grad kommer til å overbelaste tjenestene for de ressurskrevende brukerne? Hvilke ord ville representanten Lysbakken brukt om den rød-grønne regjeringens endring? Var ikke det et kutt for multifunksjonshemmede og en usosial måte å drive politikk på?

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:54:20]: Dette er ikke et spørsmål om moral. Det er et spørsmål om hva slags interesser du legger mest vekt på i samfunnet. Hvis du

bruker milliarder av kroner på dem som har mest makt, og dem som har mest rikdom, blir det mindre til andre. Det er sånn denne regjeringen prioriterer, og det er jo derfor den listen som vi la fram i Stortinget forrige uke, er så altfor lang: over uføre forsørgere, over kuttene i bostøtten, over aleneforeldre som har fått kutt, over kronikere som har fått økte egenandeler – og jeg kunne fortsatt. Det er et spørsmål om prioritering.

Det ble sagt her på mandag at solen nå skinner på hele landet, men den gjør jo ikke det. Det er for mange solen ikke skinner på, fordi solen skal skinne så sterkt på de rikeste når høyresiden har makten.

Jeg vil gjerne komme tilbake igjen til det spørsmålet jeg ikke fikk svar på i forrige uke. Hvorfor sier statsministeren og regjeringspartiene igjen og igjen nei til det enkle forslaget om å kartlegge konsekvensene av disse kuttene for dem som er rammet av dem (presidenten klubber), f.eks. for de uføre forsørgerne som har fått kutt i barnetillegget?

Statsminister Erna Solberg [10:55:27]: Vi kan da konkludere med at representanten Lysbakken mener at det er greit med kutt i multifunksjonshemmedes rettigheter hvis man ikke samtidig gjør bedringer for norske bedrifter. Det er egentlig det som er konklusjonen på den replikken som kom nå. Jeg er imot begge deler, for jeg mener at retorikken til Lysbakken er feil, og at vi har grenseoppganger på hvem som kompenserer mellom stat og kommune, og rettighetene består. Rettighetene er jo blitt styrket gjennom BPA-ordningen. Vi har bevilget mer penger til multifunksjonshemmede inn i kommuneøkonomien, og vi går nå igjennom og ser på hvorfor kommunene kanskje ikke har brukt de pengene de har fått, nettopp til forbedringer i BPA-ordningen, fordi vi mener at multifunksjonshemmede skal ha bedre ordninger. Men det må være samme retorikk om en selv som den man bruker om andre, og det synes jeg Lysbakken burde vært mer ryddig på.

Så er det bostøtteordningen. Vi har ikke kuttet i bostøtteordningen. Bostøtteordningen forbedres i dette statsbudsjettet for barnefamilier. Det er gjort slik at de nye uføre ikke får bostøtte hvis de er over inntektsgrensen, og de likebehandles med barnefamilier som ikke er uføre. Det synes jeg er riktig. Men det som ligger i dette budsjettet, er jo at man beholder (presidenten klubber) overgangsordningen videre for alle som var innenfor bostøtteordningen da uførereformen var gjennomført.

Presidenten: Presidenten må anmode om at både spørre og svarere forholder seg til den tildelte tiden.

Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:56:48]: Alle kuttene jeg har nevnt, både i forrige uke og i dag, har regjeringen

vært for, og SV har vært mot. Jeg foreslår at vi lar den diskusjonen ligge, og så kan statsministeren heller konsentrere seg om å forsvare sin politikk, som er det hun blir spurt om.

Under den rød-grønne regjeringen ble skattesystemet mer omfordelende, mer rettferdig. Under denne regjeringen blir det mer urettferdig. En av landets rikeste unge arvinger ble nylig spurt hva hun hadde gjort for å bli milliardær i så ung alder, og svaret var at hun ikke hadde gjort «en dritt». Nå kommer det altså nye skatteletter for folk med aksjeformuer i dette budsjettet, en slags kontantstøtte for de rike, mens det gis innstramminger, f.eks. for uføre, med den begrunnelse at de ulike kuttene skal bidra til at flere kommer i arbeid.

Da undrer jeg på filosofien i dette. Hvorfor er det sånn at rike mennesker arbeider mer hvis de får mer av staten, mens fattige og syke mennesker arbeider mer hvis de får mindre av staten?

Statsminister Erna Solberg [10:57:52]: Jeg tror veldig mange 22-åringer må innrømme at de ikke har gjort så veldig mye for de pengene de har fått. Uansett – sånn er det å være 22 år. Kanskje når man er 70 år, kan man se tilbake på et liv hvor man har bidratt mer til de pengene.

Men for det første har jeg lyst til å understreke at jeg synes Lysbakken bør være konsekvent. Hvis han kaller noe kutt når vi foreslår det overfor multifunksjonshemmede, må han innrømme at det var kutt da han foreslo det og satt i regjering. Det synes jeg faktisk er litt av den ryddigheten som bør være.

Når det gjelder forslagene, kan vi med et skriftlig spørsmål oppklare og svare på alle de punktene. Det tar for lang tid å gå gjennom alle disse nå. Veldig mange av dem er det ulike former for evaluering av. Noen av dem er det ikke så enkelt å evaluere fordi det vil gå langt inn på personvernet siden det er så små grupper, og så lite det kommer til å dreie seg om, og fordi en må bruke ganske mye penger på faktisk å gå inn for å finne hver enkelt person dette måtte gjelde.

Så er det sånn at når det gjelder skatteopplegget, er vårt opplegg et opplegg for at vi skal få mer investeringer i norske bedrifter, flere jobber. Flere jobber er et grunnleggende velferdsgode.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:59:11]: Kristelig Folkeparti vil ha en barnereform. Barnereformen skal gi barn og familier en bedre hverdag med tid til hverandre og med økt økonomisk trygghet. For Kristelig Folkeparti handler dette om at familiene er samfunnets viktigste byggestein. Hvis vi styrker familiene, styrker vi samfun-

net. Trygge familier gir trygge barn, som senere klarer seg bedre på skolen og i arbeidslivet. I tillegg er vi helt avhengige av å få opp fødselstallene for å kunne ivareta velferdssamfunnet vårt for kommende generasjoner. For ti år siden var fødselstallet 1,9 per kvinne, i år er det under 1,6 i snitt. En fersk rapport fra Institutt for samfunnsforskning viser at det dramatiske fallet i fødselstall her til lands i stor grad handler om at flere venter lenger med å få barn, og at færre får barn nummer tre.

Det må ikke være lommeboka som avgjør når i livet en kan få barn, eller hvor mange barn en kan få. Derfor vil Kristelig Folkeparti gjøre noe med urettferdigheten som gjør at studenter som får barn, kun får utbetalt 63 000 kr i foreldrepenger, mens foreldre som f.eks. akkurat har fullført studiene og fått jobbet i seks måneder, kan få over en halv million kroner utbetalt i foreldrepenger. Ved å gjøre noe med den urettferdigheten vil vi oppnå to ting: Vi kan få ned aborttallene, og vi kan få opp fødselstallene.

Da Kristelig Folkepartis partileder sto her i forrige uke og spurte statsministeren om fødselstallene, la jeg merke til at hun svarte at det var lite politikerne kunne gjøre for at folk skulle finne den de ville få barn med, og gjøre det tidligere. Det har jeg stor forståelse for, men siden statsministeren i sitt innlegg også sa at hun ville stimulere til økt fødselstall, vil jeg gjerne spørre henne hva hun konkret ser for seg å gjøre på tiltakssida.

Statsminister Erna Solberg [11:01:09]: Jeg mener at ideen om en barnereform er viktig langt utover spørsmålet om fødselstall. Vi har fortsatt for mange barn som lever under for vanskelige vilkår. Vi har fortsatt for mange barn som er fattige. Vi har fortsatt for mange barn som opplever mobbing, og barn som har psykiske utfordringer.

Det er mange ting som er viktige i det store og brede spørsmålet om en barnereform. Derfor ga jeg fem løfter til barna for et år siden, og vi har hatt et eget arbeid i Høyre, der statsråd Hofstad Helleland har lagt frem noen strategier fremover. Derfor tok også regjeringen fatt i de lave fødselstallene før sommeren og nedsatte et internt arbeid, men utlyste også to oppdrag på forskningssiden. Det ene dreier seg om hvordan fødselstallene påvirker langsiktig finansiering av velferdsstaten – altså det mer tradisjonelle: hvor viktig er det makroøkonomisk at vi får flere barn? Bør vi investere mer i flere barn nå for å sikre at pensjonene blir finansiert i fremtiden? Det andre dreier seg om å se på den biten som gjelder årsaker og konsekvenser, forsøke å finne ut mer om hva det er som gjør at man velger å utsette å få barn nummer tre eller fire. Hva er det som gjør at man i dag får barn senere? Hvilke tiltak vil kunne virke?

Jeg tror det er viktig å gå inn i det, nettopp fordi vi nå lever liv som er litt annerledes enn det man gjorde for 20–30 år siden. Flere kvinner tar utdanning, og vi tar lengre utdanning. Det betyr at man kanskje utsetter å få barn. Man har ofte lyst til å ha en karriere før man får barn, begynne å få et fotfeste.

Det er mange slike spørsmål som bør diskuteres. Så må vi sette inn tiltak. Tiltak for unge studenter som er i den situasjonen at de har funnet den rette og ønsker å starte familie, mener jeg er én mulighet. Det er nemlig mange positive sider ved å få barn i studietiden. Det er egentlig ikke så vanskelig som mange tror, hvis vi også gir dem litt bedre ordninger.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:03:15]: Jeg er glad for betraktningene, men jeg synes fremdeles det er veldig lite tiltak. Dette er – som statsministeren også sier – et område som er ekstremt viktig, uavhengig av fødselstallene, fordi det er viktig å skape gode kår for familiene.

Jeg tror alle partier må dele ansvaret for at barnetrygden har stått ujustert siden 1996. For å sitere tidligere statsminister Kåre Willoch:

«Barnefamilienes økonomi er alvorlig svekket siden århundreskiftet i forhold til andre grupper i samfunnet.»

Willoch har jo prisverdig hatt et engasjement for familiene og for økt barnetrygd. Han peker på viktigheten av gode kår for alle familier og spesielt for familier med lav inntekt. Er ikke statsministeren enig med Kristelig Folkeparti, og for så vidt Willoch, i at det er et paradoks at samtidig som barnefattigdommen øker og fødselstallene går ned, har altså barnetrygden vært ujustert?

Statsminister Erna Solberg [11:04:12]: Jeg har stor respekt for Kåre Willoch, og det har vært et gjennomgangstema for ham i alle år at barnefamiliene bør ha bedre økonomi. Men de analysene som finnes av systemer og hvem som har fått penger i løpet av de senere årene, viser at barnefamiliene har fått store overføringer – ikke i form av cash, men nettopp fordi vi har satset så veldig mye på barnehager, hatt så stor satsing innenfor tilbudene som gis til barn. Det har vært en ganske stor satsing overfor barnefamilier, men gjennom tilbud og tjenester og ikke gjennom økonomi. Det er godt mulig at barnetrygden er ett av tiltakene. Det kan være tiltak som f.eks. det å gi mer barnetrygd for tredje og fjerde barn. Det er også mulig å se på andre løsninger. Når vi ikke gjør konkret det, er det fordi at når vi går ut og spør, og når vi ber om forskningsrapporter, leter vi etter de rette svarene, de rette knappene å trykke på. Det er viktig at vi trykker på de riktige knappene og ikke bare gjør noe for å si at vi har gjort noe, men at det faktisk fungerer.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kjell Ingolf Ropstad.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:05:21]: Det er jeg helt enig i, og jeg tror at skal en lykkes, trengs det mange tiltak. Helt grunnleggende er det klart at først må man finne noen, og så må man ha en bosituasjon som er grei nok. Veldig mange er opptatt av trygghet enten det gjelder studier eller arbeid, så det er mange grep som er viktige, men det er helt klart at hvis ikke vi som politikere legger til rette for trygge kår for alle familier og spesielt for lavinntektsfamiliene, er jeg sikker på fødselstallene i alle fall ikke kommer til å gå opp.

Jeg skal gi honnør for én ting i statsbudsjettet, og det er at regjeringen har en målrettet satsing på barnefamilier som lever med lav inntekt. Det er en målretting som peker på fritidsaktiviteter, ferieturer, utstyr osv. Det er viktig at disse barna kan vokse opp med bedre forutsetninger enn det de har i dag. Men vi er veldig opptatt av at dette, slik det ligger i budsjettet, er et spleiselag mellom familiene: Man kutter i ordninger for andre familier med trange kår for å hjelpe dem som har enda trangere kår. Er statsministeren enig i at det heller bør være et spleiselag mellom alle for å hjelpe de familiene som trenger det mest?

Statsminister Erna Solberg [11:06:29]: Det er vel bare én av disse ordningene som er et spleiselag, og det er gratis kjernetid for toåringene. Resten er finansiert i statsbudsjettet generelt. Nå er jo den økningen vi har i barnehageprisen, også brukt til kvalitetshevingstiltak i barnehagene, som gjelder alle som har barn i barnehage. Jeg tror at alle som har barn i barnehage, vil være opptatt av at vi løfter kvaliteten i barnehagene med hensyn til det tilbudet de får, at det er godt kvalifiserte ansatte, men også modeller og måter å jobbe på som stimulerer barna i tiden de er der. Hovedtiltakene når det gjelder fritid og annet, og å øke bostøtten for barnefamilier, f.eks., er finansiert generelt i statsbudsjettet, helt uavhengig av denne økningen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [11:07:34]: Finansministeren sto i denne salen mandag og hevdet at statsbudsjettet er en kraftig satsing på klima. Ut fra utvekslingen her i spørretimen virker det som om statsministeren er enig i det. Det er ikke forskerne i kunnskapsnasjonen Norge. CICEROs forskningsdirektør Bjørn Samset sier at regjeringen ikke kommer med noen nye, store klimatiltak, og at de pålegger framtidige generasjoner en hårreisende byrde. CICERO sitter nå travelt opptatt med å prøve å levere en liste til regjeringen i håp om at de lytter.

FN-rapporten gir håp. Vi kan få til en rask og fullstendig omlegging ved å sikre kraftig endring i energi-produksjonen, transport, infrastruktur og industri. Men regjeringen i dag styrer mot over 3 graders global oppvarming med dette statsbudsjettet. De øker bevilgningene til oljeleting i nord. Letesubsidiene videreføres. De gjør det ikke dyrere å forurense. De kutter ikke moms på kollektivreiser, deling, reparasjoner eller gulrøtter, for den saks skyld, som vil gagne miljøet. De utsetter miljøavgifter for bilindustrien. De mangler tiltak for å fjerne palmeolje fra norsk drivstoff, som spiser opp regnskogen. De kutter til nye gang- og sykkelveier langs riksveiene til 257 mill. kr. De gjør det ikke billigere å velge buss, bane og tog framfor fly eller bil. De gjør det ikke billigere å spise grønt, og de gjør det heller ikke billigere å reparere og å leie framfor å eie klær, sko og elektronikk.

Klima- og miljøministeren har i alle fall vært ærlig nok til å si tydelig at ingen er på rett kurs i verden, og det er selvfølgelig ikke Norge heller med dette statsbudsjettet. Så mitt spørsmål til statsministeren er om hun er enig med sin egen klima- og miljøminister i at Norge er på feil kurs for å nå klimamålene vi har forpliktet oss til.

Statsminister Erna Solberg [11:09:38]: Jeg tror ikke klimaministeren har sagt at vi er på feil kurs, men at vi ikke har sterke nok tiltak totalt i verden, og at vi også i fremtiden må styrke tiltakene i Norge. Det er jeg helt sikker på, ikke minst for at vi skal nå målet vårt om å være et lavutslippssamfunn i 2050.

Så er det ikke slik at det ikke er tiltak i dette budsjettet. For det første øker vi bevilgningene til Enova betydelig, som gjør at de kan støtte opp under ny teknologi videre til det grønne skiftet og sørge for omskiftninger der. Vi gjør endringer i systemet når det gjelder incentiver til miljøvennlige utslipp fra motorsykkel – det er kanskje ikke det største, men drosjer er faktisk en viktig del av det. Vi gjør endringer i incentivsystemene, slik at vi skal sørge for at det lønner seg å kjøpe nullutslippskjøretøy fremover, og vi gjør det mer konkurransedyktig i forhold til konvensjonelle løsninger. Dermed bidrar det til at vi løfter også drosjenæringen over på bedre ordninger.

Så er det en betydelig satsing i Nasjonal transportplan på klima- og miljøvennlige transportløsninger. Det gjøres både på jernbane og på kollektivtransport. Det er faktisk ett av de største løftene for jernbane som har vært. Kollektivtransporten tilgodeses mye gjennom de bypakkene som er inngått. Det er selvfølgelig en oppfølging av Nasjonal transportplan, men Nasjonal transportplan var lagt opp med en stor og ambisiøs plan for at vi skulle bidra til de løsningene på miljøsidan som er nødvendig. Vi foreslår f.eks. å gi 1,5 mrd. kr til kollektivprosjekter i byer med byvekstavtaler. Det er en betydelig økning.

Une Bastholm (MDG) [11:11:18]: Det er ikke bare Miljøpartiet De Grønne som ikke er fornøyd med klimatiltakene i dette budsjettet. I kunnskapsnasjonen Norge bruker nå forskerne all den tiden de får til, på å prøve å hjelpe regjeringen til å se alvorret, men regjeringen gjør det ikke. Vi er i en veldig alvorlig situasjon for landet.

Det var også Nederland inntil nylig, og i går kom nyheten om at en ankedomstol i Nederland nå har gjort det tydelig at regjeringen har en lovfestet forpliktelse til å gjennomføre tiltak for å beskytte borgerne mot farlige klimaendringer. Regjeringen er dømt i ikke å følge opp sine egne klimaforpliktelser. I uttalelsen fra retten står det:

«Tatt i betraktning de store farene som trolig vil inntreffe, må mer ambisiøse tiltak iverksettes i nær framtid for å redusere utslippene av klimagasser for å beskytte nederlandske borgeres liv og familier.»

Spørsmålet til statsministeren er om hun mener at en slik klimadom mot regjeringen i Nederland er bra, og om det kan gjøre at vi når 1,5-gradersmålet i verden.

Statsminister Erna Solberg [11:12:27]: Jeg kan ikke vurdere en klimadom i et annet land, hvor jeg verken kjenner det juridiske systemet, deres lovverk, eller hvor sterkt de er forpliktet og hvilken balanse de har i sin grunnlov mellom hva domstolene og politiske myndigheter skal gjøre. Det er veldig forskjellig. Jeg er helt sikker på at vi ikke kommer under 1,5-gradersmålet ved at vi får domstolsavgjørelser i de EU-landene og andre land som gjør mest allerede, sånn som Norge. Vi er blant dem som gjør mest allerede. Det som er viktig, er at vi også får de landene som forurenses mest, til å gjøre enda mer og bidra. Derfor er en av de viktige tingene at vi har lagt inn en mekanisme i Parisavtalen hvor man må justere opp sine egne mål i en femårszyklus for å sikre at man når det. Det kommer vi også til å jobbe med.

Vi har gjort mye i dette budsjettet. Jeg kan godt skjønne at mange mener at det ikke er gjort nok, men vi er på gang på mange store teknologiområder, f.eks. når vi har arbeidet med at IMO nå lager en historisk klimaavtale, som betyr at maritim sektor blir betydelig bedre i fremtiden.

Presidenten: Vi går over til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [11:13:50]: Jeg plukker opp tråden der Solberg og Senterpartiet slapp. Eierne av Color Line vil flagge om til Norsk Internasjonalt Skipsregister, NIS. De kan erstatte 700 norske arbeidsfolk med billigere utenlandsk arbeidskraft, og de truer med å flytte til Danmark hvis de ikke får flagget om til NIS. At disse rederne, som har fått over 1 mrd. kr i fortjeneste de siste årene, vil tjene enda mer, er så sin sak. Men hvorfor skal

regjeringen hjelpe dem med å gi sparken til 700 ansatte? Det Solberg ikke svarte på i stad, er nemlig at det påskuddet regjeringen har gjemt seg bak, nå er borte, nemlig at Color Line vil flytte til Danmark hvis de ikke får flagget om til NIS. Regjeringen skriver selv i statsbudsjettet at med dagens tilskuddsordning er det lønnsomt å beholde ferjene i Norge framfor å registrere skipene i Danmark og ansette mannskap på danske vilkår. Dette betyr at Color Lines trussel om å flytte til Danmark er tomme trusler, som fagforeningene har sagt hele veien. Det som står igjen, er at 700 norske sjøfolk og restaurantarbeidere mister jobben bare fordi de skal erstattes av billigere mannskap, takket være Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – de rike redernes beste venner.

Dette er spørretimen. Derfor stiller jeg et spørsmål og vil ha et klart svar: Hvorfor vil regjeringen hjelpe Color Line med å flagge om og få muligheten til å dumpe lønns- og arbeidsvilkår når påskuddet for utflyttingen viser seg, ifølge regjeringens egne beregninger, å være tomme trusler?

Statsminister Erna Solberg [11:15:36]: Vi har tatt selskapets egne ord for gitt, at vi står i fare for å miste en stor bedrift med langt flere arbeidsplasser i Norge hvis vi ikke gjennomfører muligheten for å gjøre endringer i reglene for registrering i ferjetrafikken inn i selskapet. Vi spiller ikke bingo og gambler ikke med 2 400 arbeidsplasser. Av og til er det vanskelige situasjoner man står oppe i, men det er altså en situasjon som vi har vært oppe i, og vi har jo hatt ferjeselskaper som nettopp har gjort akkurat dette.

Bjørnar Moxnes (R) [11:16:14]: Det var et befriende ærlig svar fra Erna Solberg. Vi fikk nå høre – svart på hvitt – at regjeringen har tatt selskapets egne ord for gitt. Det kan man jo forstå når det er Høyre som leder regjeringen. Men samtidig, når samme parti, Høyre, får beregnet og utregnet at det de sier fra Color Line, ikke stemmer, at det ikke er mer lønnsomt å flytte til Danmark, men at det er mer lønnsomt å ha skipene registrert her i Norge, ja da er det merkelig at regjeringen bruker trusselen og påskuddet om utflytting til Danmark som argument for å la selskapet kunne flagge over til NIS, og dermed kunne gi 700 norske arbeidsfolk sparken. Så jeg vil spørre: Hva tror Erna Solberg mest på – sin egen regjeringens egne beregninger eller påstander fra noen rike redere i Color Line?

Statsminister Erna Solberg [11:17:17]: Jeg tror at bedriftsledere tar langsiktige strategiske beslutninger når de gjør endringer, og det betyr at de vil se på hvor det er best rammevilkår. Det tror jeg er den fornuftige måten veldig mange bedrifter ledes etter. Derfor tror

jeg at det vil være grunnlaget. Jeg håper jo at de ikke flytter noen båter fra NOR og over til NIS som en konsekvens av dette. Samtidig er det risikoen for at man mister enda flere arbeidsplasser som har ligget i bunnen for vårt standpunkt – og forutsigbarheten. Dette vedtok vi at vi skulle gjøre i 2015–2016. Det var i en situasjon hvor de kortsiktige økonomiske kalkylene kanskje så annerledes ut, men dette vil være opp til selskapene.

Så er det slik at vi går inn i en situasjon i norsk arbeidsliv i dag med mangel på arbeidskraft. Det betyr at det i norsk arbeidsliv vil være behov for den typen arbeidskraft som eventuelt slutter i Color Line, fordi det vil være andre jobber i Norge man kan gå til.

Presidenten: Det blir oppfølgings spørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [11:18:26]: Det er jo en interessant påstand når over 100 000 arbeidsvillige står uten jobb. Det er en mager trøst for dem som mister jobben i Color Line, at de kan konkurrere om jobbene med de andre 100 000 som nå står uten arbeid.

Det var Kristelig Folkeparti som i revidert budsjett fikk presset gjennom at man skulle se på saken på nytt og undersøke tallmaterialet grundigere. Det har nå regjeringen gjort, og konklusjonen er klar: Det er ikke mer lønnsomt for Color Line å flytte til Danmark enn å bli her i Norge. Likevel tvivler altså Erna Solberg på samme konklusjon, selv om terrenget åpenbart ikke stemmer overens med det kartet hun opererer ut fra.

Jeg lurer på hvordan Erna Solberg kan forsvare det, og om hun tror at Kristelig Folkeparti er fornøyd med en sånn konklusjon etter å ha brukt sin vippemakt nettopp til å presse gjennom en gjennomgang som nå viser at Color Lines trusler nettopp er tomme trusler.

Statsminister Erna Solberg [11:19:31]: Jeg kan ikke spekulere i følelselivet til Kristelig Folkeparti i forbindelse med denne saken. Jeg mener at vi har en arbeidsmarkedssituasjon i dag som gjør at hvis det gjøres endringer, er det god mulighet for at folk kan få andre jobber i land. Det er en bra del ved dette.

Det er viktig å minne om at dette var i tråd med et kompromiss som flertallet i fartsområdeutvalget anbefalte. Vi varslet om dette i den maritime strategien i 2015. Det har blitt vedtatt gjentatte ganger i Stortinget, men på grunn av ESA-godkjennelse av reglene har det tatt lengre tid. Det er også en forutsigbarhet som er viktig å ha overfor ledere.

Vi bruker nå betydelige mengder penger på å sikre sysselsettingen for sjøfolk: 2 mrd. kr. Vi har lovfestet ordningen med nettolønn. Vi gjør mye for å sikre at vi skal ha norske sjøfolk fremover, men noen justeringer også

for å sikre arbeidsplasser på land kan det være nødvendig å gjøre.

Presidenten: Vi går da videre til siste hovedspørsmål.

Lene Vågslid (A) [11:20:46]: Det er mange som har det godt i dette landet, men det er ei fattig trøst for dei som ikkje har det, for dei som opplever seg svikta. Mange av dei har det vore ein del fokus på dei siste vekene, dei som er offer for alvorleg kriminalitet og no opplever at straffesakene deira blir liggjande i kø hos politiet i kanskje fleire år. Dette er ei enorm belastning for ofra. Det er ei svekt rettssikkerheit for dei me her snakkar om, og mange av dei er òg barn. Konsekvensane me ser no, er at gjerningspersonar enkelte plassar slepp fri på grunn av ressursmangel. Me ser òg ein auke i gjerningspersonar som får strafferabatt. Dette strir mot folks rettsoppfatning, og eg meiner det er ille at kutt i politidistrikta fører til at kriminelle får lågare straff.

Regjeringa har no lagt fram eit budsjett med vekst i det totale budsjettet til politiet. Det er bra. Veksten går til nødvendige investeringar. Men dette budsjettet svarar ikkje i år som i fjor på dei utfordringane politiet har når det gjeld drift. Det blir kutt i drift, det blir teke ut ei altfor tidleg gevinstrealisering av politireforma, og tilbakemeldingane me får, er at dette budsjettforslaget vil føre til ei nedbemanning i politidistrikta. Politiets Fellesforbund seier det. Politijuristene, Politilederlaget og NTL Politiet er veldig tydelege i sine tilbakemeldingar til oss.

Difor vil eg spørje statsministaren korleis ho kan forsvare å leggje fram eit statsbudsjett som igjen legg opp til at politidistrikta må kutte i sine driftsbudsjett for neste år?

Statsminister Erna Solberg [11:22:38]: Vi har økt budsjettene til politiet betydelig under denne regjeringen. Årets budsjett er ikke noe unntak. Det er en stor økning til politiet – for å sørge for at vi kan både sikre oss beredskapsmessig bedre, fukke flere og sørge for at vi får straffet flere med dette budsjettet. Vi er midtveis i en stor omlegging av politiet. Den skal være ferdig til 2020, og vi har sett noen utfordringer i selve gjennomføringen av det, særlig i form av lengre restanser i en del politidistrikt. Det er veldig stor forskjell mellom politidistriktene på hvor langt de har kommet, og det er store utfordringer i noen politidistrikt. Særlig det politidistriktet representanten besøkte i går, og som jeg skal ha møte med senere i dag, har hatt større utfordringer enn mange av de andre i denne omstillingen.

Det er også gitt klart og tydelig beskjed om – og vi ser nedgang i restansene etter hvert – at vi må prioritere å få ferdigbehandlet saker og få dem frem for retten raskere enn det som har vært gjort. Det er et stort trykk fra Politi-

direktoratet på å få til nettopp dette. Når representanten sier at det er nedbygging i politidistriktene, er det altså ikke riktig. Det har vært oppbygging i politidistriktene – betydelige økninger i, ikke minst, politiutdannede personer til å gjøre jobben.

Lene Vågslid (A) [11:24:12]: Me blir nok ikkje einige her i dag om korleis me skal beskrive den verkelege situasjonen i politidistrikta, men la meg seie at det er ingen tvil om at det blir gjort mykje godt arbeid i norsk politi. I går kveld var eg saman med Oslo-politiet på kveldspatrolje. Eg køyrde saman med Viktor Furøy og Harald Fredrickson og observerte dyktige politifolk, som driv med politiarbeid på staden og har godt samarbeid med andre sektorar og etatar. Det er viktig å få sagt. Men det endrar ikkje det faktum at statsbudsjettet for neste år er underfinansiert for politidistrikta. Og denne bekymringa ser me over heile landet, også i Oslo; det er ikkje nok operative politifolk.

Førre veka sa statsministeren i trontaledebatten at den klare og tydelege beskjeden frå regjeringa til politiet var at dei må byggje ned restansane og sjå på det som er positivt. Eg lurar på korleis statsministeren kan gie denne beskjeden til norsk politi utan å vera villig til å betale for det.

Statsminister Erna Solberg [11:25:13]: Det er 2 600 flere lønnede årsverk i politiet i dag enn det var da denne regjeringen tiltrådte. Det er 1 500 årsverk som er tilført politidistriktene. Det er altså en betydelig satsing på politifolk i distriktene som har vært gjennomført. Det er ikke en nedbygging, men en oppbygging av tjenestene.

Det siste politidistriktet, Politidistrikt Øst, var ferdig med inndelingen og de organisatoriske endringene 1. juni i år. Det har vært turbulens rundt det at folk skal flytte, bytte jobb, være innplassert andre steder og jobbe med andre, men nå er det mer opp mot normaldriften på en helt annen måte. Det betyr at man også kan konsentrere seg mye mer om de kvalitetsmessige delene av politireformen.

Dette er en stor satsing. Det er riktig at deler av satsingen nå går på beredskapssiden. Vi bruker penger fordi vi har oppfattet at Stortinget mener at objektsikring er viktig. Da bruker vi mer penger på objektsikring i dette budsjettet, for å sikre at vi kommer i havn med sikringen av viktige politiinstitusjoner.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Lene Vågslid.

Lene Vågslid (A) [11:26:21]: Eg meiner, og Arbeidarpartiet meiner, at det må vere mogleg å gjere begge delar. No ligg det an til at politidistrikta i inneverande

år dreg med seg eit meirforbruk på 200 mill. kr inn i neste år. Dersom ein reknar på det budsjettforslaget som regjeringa har lagt fram no, vil ein sjå at den underfinansieringa fortset. Desse pengane må ein hente ein stad, og Norges Politilederslag bl.a. seier at dei må hentaast på drift. Så ein finansierer ikkje opp dei satsingane som ein beskriv i budsjettet.

Beredskap er me svært opptekne av i Stortinget – tverrpolitisk, har eg inntrykk av. Gjørv-kommisjonen var veldig tydeleg på at den viktigaste beredskapsressursen i landet er det ordinære politiet. Mitt siste spørsmål til statsministeren er om ho er einig i at det ordinære politiet utgjer den viktigaste beredskapsressursen i landet?

Statsminister Erna Solberg [11:27:15]: Det er jeg, og derfor er det så viktig at vi har prioritert nettopp å få flere politifolk – 1 500 flere ute i distriktene, 2 600 flere årsverk i politiet totalt sett – i løpet av de årene vi har styrt. Derfor er det så viktig at vi har trent mer, at vi har en betydelig økning i IP3-styrker som kan rykke ut i beredskapssituasjoner og være godt trent nettopp for dette. Men det er også viktig at vi sørger for å komme i havn med de store beredskapssakene våre, sørger for objektsikringen, som vi nå forserer, slik at vi vil være i havn i 2020 med det som etter ny sikkerhetslov gjelder behovet for skjerming av objekter, og med det nye beredskapssenteret, som vi bruker mye penger på. Vi kan ikke alltid ha like stor satsing på alle områder hvert år, men i sum har vi gjort mye etter Gjørv-kommisjonen nettopp for å ha et politi som er til stede, godt trent, og få et bedre og enklere samarbeid. Derfor skal vi være bedre rustet i fremtiden enn det vi var i 2011.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går til den ordinære spørretimen.

Sak nr. 2 [11:28:27]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Stein Erik Lauvås til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Siv Henriette Jacobsen.

Spørsmål 3, fra representanten Tellef Inge Mørland til kommunal- og moderniseringsministeren må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 4, fra representanten Kjersti Toppe til helsesministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 5, fra representanten Une Bastholm til helseministeren, vil bli besvart av eldre- og folkehelseministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Stein Erik Lauvås til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Siv Henriette Jacobsen.

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:28:57]: «Det haster med å øke kapasiteten på Østfoldbanen, da det ikke er rom for å sette opp flere tog på strekningen. Jernbanedirektoratet har satt i gang en utredning for å kunne erstatte innsatstogene på regiontogtilbudet mellom Halten og Oslo S med dobbeltdekkere, noe som kan øke kapasiteten med 40 prosent. Ifølge Bane NOR vil det koste 60 millioner kroner å tilrettelegge jernbanetraseen.

Synes statsråden det er en rimelig kostnad for å øke kapasiteten på strekningen med 40 prosent, og er han enig i at det haster?»

Statsråd Jon Georg Dale [11:29:37]: Aller først: Eg har ikkje grunnlag for å gå god for talet 60 mill. kr, men eg er samd med representanten i at det hastar å gjere noko med kapasiteten på Østfoldbanen. Auka kapasitet er noko vi jobbar med både på kort og på lang sikt. Talet på avgangar har auka, og fleire vel i dag å bruke toget. Samtidig veit vi at det vil vere ein sterk auke i folketallet på Austlandet fram mot 2040, og etterspurnaden etter persontransport vert difor større. Difor må vi bygge jernbane for framtida.

Jernbanedirektoratet sette etter eige initiativ i gang med ei undersøking der ein skulle sjå om leige av dobbeldekkartog kunne vere eit mellombels tiltak for å betre kapasiteten på Østfoldbanen. I undersøkinga er det sett på kva som må gjerast av endringar på infrastrukturen, kor mykje det vil koste å leige inn tog for ein periode på fem år, og kva det vil koste med opplæring på ein ny type tog. Jernbanedirektoratet vil gjere ei endelig vurdering av dette.

Eg meiner det skal vere rom for å lytte til fagfolk, og det vil setje oss i stand til å gjere gode vedtak, som vil kome dei reisande til gode. Eg er også samd med representanten i at tilstanden på Østfoldbanen i dag ikkje er tilfredsstillande. Difor har eg gjeve Jernbanedirektoratet i oppdrag å sjå på kva moglege tiltak ein kan gjere for å betre sjølve tilbodet på Østfoldbanen på kort sikt. Med bakgrunn i tilrådinga frå direktoratet har eg føreslått å styrkje tilbodet av tog med fleire avgangar og mindre justeringar av stoppemønsteret. Tiltaket vil avlaste avgangane med størst etterspurnad på linje L2 og rushtids-

avgangane på L2X. Det vil også gje fleire alternativ og kortare reisetid frå Vevelstad og Holmlia.

Dei største grepa for å auke kapasiteten på Østfoldbanen tek likevel tid å gjennomføre. Det er først når Follobanen opnar i 2021 og kapasiteten ved Moss stasjon vert utvida i 2024, at vi fullt ut vil få ein ny kvardag for pendlarar på Østfoldbanen og Follobanen, men vi jobbar etter beste evne også med kortsiktige tiltak.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:31:54]: Beskjeden fra de reisende på Østfoldbanen er klar. Når gravide damer ikke tør å ta toget av helsemessige årsaker, når passasjerene står som sild i tønne hver eneste dag på vei til jobb, må kapasiteten økes nå. Det er to alternativer for å få til en rask bedring på Østfoldbanen fra 2019. Det ene er å lease inn dobbeltdekkere. Det andre er å lease inn nye Flirt-tog av lokaltogvarianten, som med doble togsett gir plass til hele 600 passasjerer. Kan statsråden bekrefte at ett av disse alternativene vil bli realisert så raskt som overhodet mulig?

Statsråd Jon Georg Dale [11:32:42]: Ein av fordelane med å vere i posisjon er at ein har tid til å sjå avgjerdsgrunnlaget før ein tek ei endeleg avgjerd. Det betyr at eg ikkje har tenkt å love noko om det no.

Men eg innser at kapasiteten på Østfoldbanen er ei stor utfordring, først og fremst for dei reisande, som i dag opplever både at kapasiteten er fullt utnytta på mange område, og også at det ikkje er tilstrekkeleg informasjon til passasjerane, som gjer at ein vert ståande igjen på perrongen utan å vite når ein kjem vidare. Det gjer at eg har vore tydeleg allereie, både overfor NSB og overfor Bane NOR, på at eg forventar at informasjonsflyten til passasjerane er betre, at dei ser på kva grep dei kan gjere, kvar på sin plass, for å få utnytte den kapasiteten som er på Østfoldbanen. Eg skal fortsetje å arbeide for å gje dei reisande eit best mogleg tilbod innanfor fornuftige økonomiske rammer.

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:33:41]: Det er veldig fint at statsråden bekrefter at han vil bidra til å lete med lys og lykte etter noe som kan øke kapasiteten. Det er også fint at statsråden bekrefter at det ikke kan gjøres noe med banen, fordi banen er sprengt og det er ikke plass til flere tog. Så noe må gjøres med selve togsettet. Det har vært varslet at en avgjørelse om en dobbeltdekker er på trappene, så det hadde vært veldig fint om statsråden kan bekrefte at han vil påskynde en slik avgjørelse, og at det ikke skal stå på kostnader dersom man snakker om et rimelig kostnadsnivå på pluss/minus 60 mill. kr.

Statsråd Jon Georg Dale [11:34:27]: Som eg tidlegare har sagt, kan eg ikkje gå god for dei tala. Det betyr at eg trur dei vil vise seg å vere betydeleg høgare enn det. Det står att å sjå. Eg håpar ikkje det er tilfellet, men det er likevel greitt å vere ærleg om det.

Så hjelper det ikkje med lengre tog dersom det ikkje er perrongar dei kan stoppe ved. Det er den neste utfordringa. Også i den utgreinga som Jernbanedirektoratet har bestilt, seier dei at dersom dei skal leige dobbeldek-kartog, må dei gjere utbetringar på infrastrukturen. Det gjer at kapasitetsutfordringane på Østfoldbanen kjem til å vere der også dei neste åra, fram til vi opnar Follo-banen, og fram til vi får opna ny stasjon i Moss. Det gjer for alle praktiske formål at vi også må sjå på korleis vi greier å utnytte fullt ut den kapasiteten som allereie er der, og det er eit prosjekt som eg allereie er i gang med å følge opp.

Spørsmål 2

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:35:39]: «EUs jernbanepakke IV handlar om vår rett til å styre norsk jernbanepolitikk og til å stille høge nasjonale krav til tryggleik. I dag er det Noreg som godkjenner kven som kan køyre på norske linjer. Med pakka vil Noreg avgje suverenitet til EUs jernbanebyrå, ERA, som vert gjeve mynde til å ferde ut tryggleikssertifikat som gjeld heile EU/EØS.

Er statsråden bekymra for jernbanetryggleiken når det vert EU som skal godkjenne selskap, og er det i tråd med grunnlova å avgje suverenitet til EUs jernbanebyrå?»

Statsråd Jon Georg Dale [11:36:18]: Ein samferdselsminister må alltid vere pådrivar for at alle involverte aktørar på jernbaneområdet stadig må jobbe for å unngå ulykker og andre alvorlege hendingar. Eg vil også difor alltid ha høg merksemd rundt jernbanesikkerheita, både no og om EUs jernbanebyrå får ansvaret for å utferde sikkerheitssertifikat.

Noreg viste sunn skepsis til EUs fjerde jernbanepakke då ho først vart lagd fram. Ein sentral grunn til det var at dei tidlegare overordna krava til verksemdene si sikkerheitsstyring forsvann med det nye sikkerheitsdirektivet, og at det i staden skulle verte utarbeidd meir detaljerte krav i egne forordningar. Difor tok vi atterhald om at ein kunne få eit svekt sikkerheitsnivå om det ikkje kom på plass tilsvarende krav i dei tilhøyrande forordningane. Dette har eg også registrert at mange som er opptekne av jernbane, har merka seg.

Men etter at pakka vart vedteken, har dei jobba godt i EUs jernbanebyrå med dei utfyllande krava. Dette arbeidet har Noreg vore med på gjennom aktiv deltaking frå Statens jernbanetilsyn i dei einskildte arbeidsgrupper

ne i byrået. Det er no vedteke krav som etter tilsynet si oppfatning er tydelegare og meir omfattande enn dei krava som vart tekne ut av det førre sikkerheitsdirektivet, altså skjerp sikkerheitskrav. Difor meiner vi no at vi har fått dei sikkerheitskrava vi etterlyste. Vi har fått gjennomslag for at sikkerheitsnivået ikkje vert svekt. Det er bra.

EUs jernbanebyrå, ERA, vil få ansvaret for å gjere vedtak på to område: sikkerheitssertifikat for togselskap og tillating til å bringe køyretøy i omsetning. Ved trafikk eller bruk innanfor eit land kan søkjarane sjølve velje om dei vil at ERA eller den nasjonale sikkerheitsmyndigheita deira skal handsame saka.

Departementet har nyleg hatt ute på høyring eit framlegg om lovendringar som er nødvendige for å gjennomføre jernbanepakka i norsk rett. Det er gjort greie for høvet til Grunnlova i høyringsutkastet frå departementet. Dei fleste momenta peikar i retning av at myndigheitsoverføringar er av lite inngripande art, slik at Stortinget kan samtykkje etter Grunnlova § 26, andre ledd, og det vil vere tilstrekkeleg. Men det er sjølvsagt Stortinget sjølv som skal ta endeleg stilling til det. Høyringsfristen var den 8. oktober, og departementet vil no gå grundig gjennom høyringssvara. Eg reknar med at vi får rikeleg høve til å gjere nærmare greie for ERAs myndigheit og høvet til Grunnlova, i samband med at saka etter kvart skal leggast fram for Stortinget.

EUs fjerde jernbanepakke handlar ikkje berre om Noreg og korleis vi skal styre jernbanane våre, men først og fremst om kva som må til for at jernbanesektoren skal vere ei sterk, konkurransedyktig og trygg transportform i heile Europa.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:39:13]: Statsråden bekreftet jo nå at en vil avgi suverenitet til EU knyttet til norsk jernbanesikkerhet. Fremskrittspartiet har i regjering gått i bresjen for å avgi makt til EU på en rekke områder. Det var Fremskrittspartiets finansminister Siv Jensen som la fram forslag om å avgi suverenitet til EUs finanstilsyn og legge det norske finanstilsynet under EUs beslutninger. Det var Fremskrittspartiets olje- og energiminister som foreslo å legge vitale deler av norsk energipolitikk inn under EUs utvikling, og det er nå Fremskrittspartiets samferdselsminister som foreslår å la EU bestemme over norsk jernbanesikkerhet.

Men Norge har en grunnlov som skal verne oss mot politikere som uhemmet vil gi makt til EU. I Grunnloven står det at en kun kan avgi suverenitet på et saklig begrenset område til en organisasjon Norge er medlem av. Norge er ikke medlem av EU. Hvorfor mener en at en kan avgi suverenitet til EU her?

Statsråd Jon Georg Dale [11:40:18]: Dette summerer egentleg ganske godt opp det som eg oppfattar er

argumentasjonen både frå Senterpartiet og frå mange andre som er mot jernbanepakke IV, nemleg at ein seier at ein er oppteken av sikkerheit på jernbanen, og så beveger ein seg bort i ein heilt annan diskusjon. Det er det som er hovudutfordringa, for det går ikkje an å bruke sikkerheit som argument mot jernbanepakke IV. Då finn ein andre argument.

Eg har noko til felles – dessverre, vil eg nesten seie i dag – med representanten Gjelsvik, at eg også er noko kritisk til EU i stort. Men eg synest også det er naturleg at ei regjering, eller eg som statsråd, faktisk vurderer substansen i forslaga. Når ein gjer det, viser det seg at dei argumenta som ein framfører om sikkerheit og suverenitetsavståing, i praksis framleis er varetækne. Ikkje berre har vi ein trygg norsk jernbane, vi har eit harmonisert regelverk som gjer at jernbanen er ei konkurransedyktig transportform i heile Europa. Det trur eg, trass i alt, er ganske bra.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:41:23]: Det som er viktig for norske politikere, er å ivareta sikkerheten på norsk jernbane, og at den ikke blir svekket gjennom EUs jernbanebyrå. Vi avgir suverenitet til EU på dette området, en legger det i EUs hender. Det er ikke lenger statsråden som statsråd som kan garantere for dette; han kan ikke garantere for den framtidige utviklingen i EU.

I den reviderte ERA-forordningen blir det bl.a. vist til at nasjonale forskrifter må være forenlig med konkurransereglene i EU, og at direktivene også skal begrense medlemsstatenes mulighet til å vedta nye nasjonale forskrifter. Og i det EØS-notatet som regjeringen selv leverte i mai, viste man nettopp til faren for svekket sikkerhet på norske jernbaner. Så har statsråden tydeligvis fått en annen mening når han nå skal legge fram saken for Stortinget. Men en avgir suverenitet til EU, og det er EU som i framtiden vil avgjøre dette. Hvordan kan statsråden stå her og garantere at EU ikke vil svekke norsk jernbanesikkerhet i framtiden?

Statsråd Jon Georg Dale [11:42:24]: Eg har ikkje skifta meinig. Men eg har fått til noko som Senterpartiet kanskje har gløymt korleis verkar, nemleg å få gjennomslag. Det gjer at posisjonen er annleis, fordi EU har følgt dei norske råda og følgt dei innspela som Statens jernbanetilsyn faktisk har gjeve. Og det er framleis, også etter innføringa av jernbanepakke IV, Statens jernbanetilsyn som skal føre tilsyn og kontroll, og det vil vere behov for at dei som skal føre toga på ei jernbanestrekning, har gjennomført dei kompetansetiltaka som er nødvendige for at ein trygt skal føre eit tog der. Så ein kan godt finne mange ideologiske grunnar til å vere mot jernbanepakke IV – det må Senterpartiet gjerne drive med for meg. Men det går ikkje an å bruke ein argumentasjon som ikkje lenger held vatn, for norske po-

sisjonar har fått gjennomslag. Og ein skulle jo tru – sjølv om ein var Senterparti-mann – at når Noreg får gjennomslag i EU, så burde det glede aldri så lite.

Spørsmål 3

Frå representanten Tellef Inge Mørland til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Sammenslåingsavtalen for Aust-Agder og Vest-Agder fylker sier at man vil «bygge opp Arendal som hovedsete for regional stat, med så mange statlige virksomheter og tiltak som mulig i Arendal/Aust-Agder». Nå viser det seg at to av de viktigste statlige etatene i denne delen av avtalen, Nav og Statens vegvesen, ikke ser ut til å gi de arbeidsplassene Arendal/Aust-Agder ble forespeilet.

Hva vil regjeringen gjøre for å følge opp den delen av sammenslåingsavtalen som berører statlige arbeidsplasser?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

Spørsmål 4

Frå representanten Kjersti Toppe til helseministeren:

«NRK hadde den 4. oktober en reportasje om at rådgivende leger i forsikringsselskap kan overprøve erklæringer fra andre leger og spesialister. Rådgivende lege i forsikringsselskap slipper tilsyn, fordi arbeidet blir definert som organisasjonsintern rådgivning. Slik er denne legen vernet mot kritikk fra tilsynsmyndigheter, og erklæringer fra rådgivende lege blir ikke definert under helsepersonelloven.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre uavhengige sakkyndige i slike forsikringsaker?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

Me går til spørsmål 5.

Spørsmål 5

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Une Bastholm til helseministeren, vil verta svara på av eldre- og folkehelseministeren som rette vedkomande.

Une Bastholm (MDG) [11:43:41]: «Dobbeltrøller og mulig inhabilitet tas opp i Morgenbladets/Harvests serie om lakseoppdrett. For eksempel at eksperter Viten-skapskomiteen for mat og miljø brukte for å gi gjeldende råd om hvor mye oppdrettslaks gravide og barn kan spise uten å få i seg for mye miljøgifter, var så nær knyt-

tet til oppdrettsnæringen at de ifølge jussekspertene var inhabile.

Vil regjeringen vurdere en ny vitenskapelig gjennomgang for å fjerne tvil om habilitet og troverdighet omkring kostholdsrådene for sjømat?»

Statsråd Åse Michaelsen [11:44:17]: Jeg er opptatt av at folk skal kunne stole på de faglige vurderingene fra Vitenskapskomiteen for mat og miljø, VKM, og jeg har selv tillit til komiteens faglige vurderinger.

Vitenskapskomiteens rolle er å gi uavhengige vitenskapelige vurderinger som grunnlag for eventuelle tiltak som skal iverksettes av forvaltningen. Habilitet har derfor stått sentralt i VKMs virke gjennom alle år fra 2004. Jeg oppfatter at VKM har stor oppmerksomhet på dette, samtidig som jeg registrerer at komiteen selv gir uttrykk for at de fortsatt kan forbedre sine rutiner.

Det er ikke departementet, men Mattilsynet og Miljødirektoratet som har myndighet til å gi bestillinger til Vitenskapskomiteen for mat og miljø. Departementet har ikke denne rollen. Det var Mattilsynet som i sin tid bestilte den aktuelle rapporten over nytte- og risikovurderinger av fisk i norsk kosthold, som ble framlagt i desember 2014.

Så langt jeg kjenner til, har Mattilsynet ikke funnet holdepunkter angående habilitet som tilsier at det bør gjøres en ny vitenskapelig vurdering på dette grunnlaget. Derimot er jeg kjent med at Mattilsynet, på bakgrunn av ny kunnskap, kommer til å be Vitenskapskomiteen om nye vurderinger av temaer i rapporten fra desember 2014.

Jeg er tilfreds med Mattilsynets vurdering av saken, og jeg imøteser det videre arbeidet i Vitenskapskomiteen, basert på ny kunnskap på området.

Une Bastholm (MDG) [11:45:52]: Miljøgifter er et globalt problem og utgjør en trussel mot både dyr og mennesker, og skadepotensialet er særlig stort i perioder av livet da det skjer en rask vekst og utvikling, som under svangerskap og i barnealder. Jeg vil mene at det i denne saken også kan haste litt at regjeringen tar grep.

I Tidsskrift for Den norske legeforening skrev seks forskere den 20. februar i fjor at barn og kvinner som venter barn, ikke bør spise kveite og laks overhodet. De påpeker at myndighetene viser til grenseverdier for miljøgifter når de angir kostholdsanbefalingene, men at norske studier har vist at det er helseskader hos barn selv om mødrene har et lavere inntak enn de anbefalte grensene.

Spørsmålet blir likevel om regjeringen vil vurdere å endre kostholdsrådet – i alle fall midlertidig, mens vi ikke har de faglige vurderingene vi kan stole på – altså bort fra at mødre skal spise halvparten av maten sin fra fisk, og også stille strenge krav til regler om miljøgifter.

Statsråd Åse Michaelsen [11:47:00]: Jeg tror det er veldig viktig at vi som politikere ikke blander oss inn i fag. Det er nettopp det Vitenskapskomiteen og Mattilsynet er veldig nøye på, at de skal ha kvalifisert grunnlag når de kommer med tilrådning.

Det er sånn at vi til enhver tid er opptatt av ny kunnskap. Det er nettopp dette Mattilsynet nå også fortsetter å rullere på, å få inn kunnskap – er det noe som har endret seg siden sist? Det er jo de rådene som legger grunnlaget for kostholdsrådene som direktoratet legger fram, og som vi alle blir anbefalt å følge.

Vi vil alltid se i det offentlige rom at det er ulike meninger om hva som er bra, og hva som ikke er bra. Jeg tror kanskje forbrukeren der ute fortjener å vite at det som kommer fra sentralt hold, er riktig informasjon. Det betyr også at jeg er veldig opptatt av å ha en jevnlig informasjonsstrøm og kunnskapsopphenting av det som skjer der ute. Men jeg tror ikke vi som politikere skal henge oss for mye opp i enkeltuttalelser i media.

Une Bastholm (MDG) [11:48:05]: Det siste er jeg enig i, men denne saken handler jo nettopp om at det er skapt tvil, og med grunn. Det er faglig uenighet om hvorvidt gravide i det hele tatt bør spise laks i Norge, og det er skapt tvil om troverdigheten til Vitenskapskomiteen for mat og miljø i denne saken. Vi har på en måte allerede et politisk problem.

Jeg ser jo f.eks. at folkehelseministeren har tatt veldig gode grep på andre områder; jeg er veldig fornøyd med at man har stilt større krav til bloggere for å hindre kroppspress mot barn. Inntil vi er mer sikre på hva gravide egentlig bør spise for å unngå at fosteret tar skade, kan man ta grep midlertidig for å hindre at man gir feil informasjon til gravide. Spørsmålet blir det samme – om man ikke bør endre en praksis nå, for i hvert fall ikke å fortsette å skape tvil om at Vitenskapskomiteen for mat og miljø i Norge gir de riktige rådene til gravide.

Statsråd Åse Michaelsen [11:49:08]: Jeg er enig med representanten i at det er viktig å få rett informasjon ut, men igjen er det enkeltgrupper som mener én ting, og andre forskningsmiljøer som mener noe annet. Det er i den forvirringen det nettopp skal være mulig for oss som representanter for regjeringen å ha et uhildet organ som kan legge fram riktige kostholdsråd. Jeg tror det hadde blitt altfor lett og ville ha skapt enda mer usikkerhet ute i samfunnet hvis vi nå gikk ut med at vi måtte stoppe dette inntil videre. For de rådene som ligger der, er fundert, og de er riktige.

Dette med habilitet i Vitenskapskomiteen er også noe vi har sett på – for å se om det har vært slik. Det en helt tydelig ser, er at de personene som Morgenbladet har referert til, er personer som ikke har sittet konkret på avveiningen om hvorvidt fisk er bra for gravide eller

ikke. Det er mer en overordnet tilslutning. Jeg tror det er viktig at vi forholder oss til de kostholdsrådene som ligger der, og til enhver tid henter inn ny informasjon når dette kommer opp.

Spørsmål 6

Jan Böhler (A) [11:50:34]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«En barnefar fra Bjørndal i Oslo ble i 2009 kidnappet av etterretningstjenesten i Pakistan under en ferie der. Mannen var engasjert i den baluchiske befolkningens sak. Han har nå vært forsvunnet i ni år uten at pakistanske myndigheter har gitt noen informasjon eller reist retts sak. På spørsmål fra TV2 svarer Utenriksdepartementet at arbeidet med denne konkrete saken «pågår fortsatt», og at det «primært er en politisak».

Kan utenriksministeren orientere om hvordan Utenriksdepartementet jobber med saken og om politiet er koplet inn i arbeidet?»

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:51:17]: Norske myndigheter har flere oppgaver når en norsk borger meldes savnet. Det er politimyndighetene som har ansvar for letearbeid og etterforskning. Med det sagt kan jeg også selvsagt bekrefte at politiet er koblet inn i saken. Dersom den norske borgeren antas å være savnet i utlandet, yter utenriktjenesten i tillegg konsulær bistand etter de rammene for konsulær bistand som er gitt av Stortinget.

Konsulære saker er underlagt taushetsplikt, men i denne konkrete saken kan jeg likevel informere om at utenriktjenesten, herunder ambassaden i Islamabad og delegasjonen i Genève, har nedlagt et betydelig arbeid siden informasjonen kom om forsvinningen i 2009, for å få avklart hva som kan ha skjedd med Arjemandi. Dette arbeidet har bl.a. ført til at Arjemandis navn er gjeninnført på listen over Commission of Inquiry on Enforced Disappearances i Pakistan, som undersøker tilfeller hvor personer har blitt tatt i varetekt av politi-, militær- eller etterretningsmyndigheter på en måte som strider mot lovverket.

Så vil jeg legge til at forsvinninger dessverre er en kjent utfordring i Pakistan, og det er til enhver tid et stort antall personer på denne listen. Ved utgangen av april 2018 oppga kommisjonen at de hadde 1 822 aktive saker. Arjemandis sak har også vært tatt opp ved politiske besøk til Pakistan og sist under norsk-pakistanske utenrikskonsultasjoner i Oslo i fjor.

Saker hvor norske borgere er savnet i utlandet, er ekstra utfordrende for utenriktjenesten å følge opp fordi vi er avhengig av at lokale myndigheter lokaliserer vedkommende og deler informasjon med oss. Dette er også

knyttet til det jeg nevnte innledningsvis, at politiet også har ansvar for saker hvor norske borgere er savnet i utlandet.

Så erfarer vi også utfordringer i vår bistand når norske borgere returnerer til en region de har opprinnelse fra. I de tilfellene er vi avhengig av at det aktuelle landets myndigheter anerkjenner det norske statsborgerskapet til vedkommende. I de aller fleste tilfeller opplever vi at man anses å være statsborger i det landet man har opprinnelse fra, og der man da er. I tillegg er det, som representanten er godt kjent med, selvsagt også sånn at Norge ikke har jurisdiksjon i utlandet til å kunne innlede f.eks. egne etterforskningsskritt.

Så lenge vi ikke mottar informasjon fra pakistanske myndigheter om hva som kan ha skjedd med Arjemandi, fortsetter utenriktjenesten sitt arbeid.

Jan Böhler (A) [11:53:52]: Jeg takker for svaret.

Utenriksministeren er godt kjent med saken tilbake i tid, tror jeg, for hun var leder i utenrikskomiteen da denne saken var oppe i en høring i den komiteen allerede på forsommeren i 2011.

Dette er en utrolig urovekkende, grov sak, et grovt brudd på menneskerettighetene. Jeg vil gjerne spørre: Er utenriksministeren enig i at det er et grovt brudd på menneskerettighetene det er snakk om her, når det ikke er lagt fram noen påstander, noen beskyldninger mot ham som de har innrømmet at de har tatt hånd om i pakistanske fengsler?

Når utenriksministeren sier at det er lagt ned et betydelig arbeid – vi husker at i Kongo-saken informerte man publikum, det offentlige Norge, mye om hva man gjorde, det var pressekonferanser og det ene og det andre – vil jeg spørre: Har man vurdert konkrete diplomatiske tiltak – ikke bare å nevne det på noen møter, men har man innkalt ambassadøren? Har man vurdert en opptrapping av konkrete diplomatiske tiltak? For man kan ikke avfinne seg med den situasjonen at de ikke gir informasjon.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:55:00]: For det første tror jeg jeg skal være forsiktig i Stortinget med å benevne noe som f.eks. et grovt brudd på menneskerettighetene, så lenge vi ikke vet nøyaktig hva som har skjedd. Det er jo det vi nå jobber med for å finne ut, og politiet er som sagt koblet inn i saken, siden de har ansvaret for den type saker også i utlandet.

Når det er sagt, er vårt arbeid rettet inn mot å få pakistanske myndigheter til å dele den informasjonen de har. Vi bruker de diplomatiske kanalene vi har, og vi kommer til å fortsette det arbeidet. Vi er minst like interessert som representanten Böhler i å finne ut av hva som har skjedd, hvordan det i så fall har skjedd, og hvor Arjemandi nå er.

Så vil jeg bare legge til at når det gjelder konsulære saker, behandles like konsulære saker likt. Kongo-saken var spesiell, i den forstand at det var to norske borgere som ble både fengslet, rettsforfulgt og dømt til døden i Kongo, og bistanden som ble gitt, reflekterte også dette.

Jan Böhler (A) [11:56:04]: Ja, det ble i hvert fall gitt mye informasjon til offentligheten i Norge om arbeidet med Kongo-saken.

Når man etter ni år sier at man ikke vet nøyaktig hva som har skjedd, selv om pakistanske myndigheter allerede i 2010 innrømmet at de hadde fengslet mannen, men ikke har sagt noe mer siden det, mener jeg at det må være på tide, eller egentlig langt på overtid, at man setter inn et mer konkret press, også fordi utenriksministeren og regjeringen har kjent til denne saken godt – i hvert fall fra 2011 – og kjent til arbeidet her i Stortinget med den.

Hvorfor kan man ikke gi familien og familiens advokat mer informasjon, innsyn? Hvorfor svarer man ikke media mer positivt på begjæringer om innsyn i i hvert fall deler av arbeidet? Og synes utenriksministeren det er tilfredsstillende at familien nå har fått et brev via advokaten – som TV 2 meldte om i går – om at Arjemandi er gått bort, er død, samtidig som UD ikke kan bekrefte det, og andre kilder sier at han sitter i et militært fengsel? Er det en måte (presidenten klubber) å håndtere familien på, at det (presidenten klubber igjen) er det første de får høre, og at det de egentlig får av innsyn, er det brevet?

Presidenten: Tida er ute.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:57:19]: Her var det veldig mye samtidig. Jeg skal prøve å gi et noenlunde overordnet svar på det.

Når det gjelder informasjon utad, er det viktig å huske at vi i konsulære saker har taushetsplikt. Det betyr at vi ikke kan gi all informasjonen utenriksministeren måtte sitte på, utad.

Så har ikke vi noen informasjon som kunne bekrefte eller avkrefte hva som har skjedd med Arjemandi, og det er derfor også vanskelig for oss å kunne avkrefte eller bekrefte det i andre sammenhenger. Det er nettopp derfor vi fortsetter å jobbe – på samme måte som både den foregående regjeringa gjorde fra 2009, og som vår regjering har gjort – med å få pakistanske myndigheter til å dele den informasjonen de har om saken. Det er også derfor vi har jobbet med å få Arjemandi oppført på listen igjen, som jeg nevnte innledningsvis i mitt svar, fordi vi mener at det også er en mulig kanal for å få ut informasjon om hva som kan ha skjedd. Og det er også derfor det er vanskelig å avkrefte eller bekrefte de opplysningene som har kommet de siste dagene.

Spørsmål 7

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:58:38]: «Årets tørke fører til at sjølforsyningsgraden av jordbruksmat anslås å bli mellom 30 og 35 prosent. Dette er i særklasse lavt i Europa og gir ikke trygghet for den norske befolkningen i en urolig verden. Svekkelsen av jordbrukets samfunnsoppdrag er et resultat av stadig mindre jordbruksareal i drift og dramatiske klimaendringer. Samla import av matkorn og førkorn øker. Nå blir importen mer enn doblet. Dette er i konflikt med jordbrukets samfunnsoppdrag.

Hvilke tiltak vil statsråden fremme for å styrke sjølforsyningsgraden?»

Statsråd Bård Hoksrud [11:59:16]: Som representanten Lundteigen er klar over, er selvforsyningsgraden i Norge svært tett knyttet til kornproduksjonen. Og kornproduksjonen er i stor grad avhengig av været. Sommeren 2018 var den tørreste på over 100 år. Tørken rammet særlig kornområdene, og avlingene ligger an til å bli ned mot halvparten av det de har vært de siste fem årene. Derfor vil importen bli vesentlig høyere i år enn normalt. Vi vet ikke enda hvordan selvforsyningsgraden blir i år, men å bruke dette tallet som indikator på utvikling i selvforsyningsgraden i Norge er spekulativt.

Regjeringen har gjort mye og vil fortsette å arbeide for en høy selvforsyningsgrad for mat, slik Stortinget har forutsatt. I mange produksjoner er det nå ikke for lav produksjon, men for høy produksjon som er utfordrende. Selvforsyningsgraden har vært høyere og kornimporten lavere under denne regjeringen enn under den forrige. Det har vært godt hjulpet av været, men også av bedre arealutvikling for korn.

Under den rød-grønne regjeringen falt kornarealet med over 50 000 dekar per år. For oss har det i de tre siste jordbruksoppgjørene vært viktig å stimulere til at det skal dyrkes korn i kornområdene og gras i grasområdene, nettopp for å motvirke at kornareal går ut av drift. Vi har gjennomført kraftfulle tiltak for at den økte grasproduksjonen i kornområdene ikke skal fortsette, bl.a. ved å fjerne subsidieringen av grasarealer i disse områdene og styrke grunnlaget for at grasbasert produksjon skal foregå i andre områder. Vi har styrket kornøkonomien og doblet tilskuddet til drenering, slik at produksjonsevnen skal øke og bli mer robust mot ekstremvær, også gjennom forskning på mer klimatilpassede sorter. Resultatet er at kornimporten er kraftig redusert, og andelen norske råvarer i kraftfôr til dyr har økt med 14 prosentpoeng fra 2014 til 2017. Nå har arealavgangen som økte under den rød-grønne regjeringen, flatet ut, og i 2016 økte kornarealet.

Å påstå at økt import av korn i unntaksår som i år er i strid med jordbrukets samfunnsoppdrag, er svært søkt.

Planteproduksjonen har alltid vært sårbar for variasjon i været. Vi har alltid vært avhengig av import – og importbehovet vil variere med været. Sammen med norsk produksjon er handel med omverdenen en viktig del av matsikkerheten til det norske folk.

Jeg vil understreke overfor representanten Lundteigen at regjeringen vil fortsette arbeidet med å dekke så mye som mulig av etterspørselen etter mat med norsk produksjon, men samtidig ivareta handel med omverdenen til beste for norsk jordbruk og norske forbrukere.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:01:33]: Det var et overraskende svar at statsråden velger å kalle det jeg sier, for spekulativt og svært søkt. Det som er faktum, er at det er planteproduksjonen i Norge som avgjør hvilken evne vi har til å forsyne dyra våre og så menneskene med mat. Og når arealet går ned, avlingene står stille og befolkningen øker, betyr det at sjølforsyningsgraden svekkes systematisk. Det er sjølforsyningsgraden som er jordbrukets samfunnsoppdrag, det er det som er fellesskapets interesser i jordbrukspolitikken.

Regjeringa skrev i Meld. St. 11 for 2016–2017 på side 72:

«Selvforsyningsgraden korrigerert for import av fôr bør ikke være et resultatmål for økt matproduksjon med grunnlag i norske ressurser.»
 Står statsråden fortsatt ved det utsagnet?

Statsråd Bård Hoksrud [12:02:36]: Det jeg poengterte overfor representanten Lundteigen, var at å bruke dette året som eksempel på at selvforsyningen går ned, blir veldig spesielt, fordi dette har vært en helt spesiell sommer, med helt spesielle forhold. Jeg har lyst til å si til representanten Lundteigen at vi skal gjøre en ny vurdering av beredskapslager for matkorn i forbindelse med at Stortinget under behandlingen av et representantforslag fra Senterpartiet i februar 2018 ba regjeringen om å fremme en sak for Stortinget i 2019 om etablering av et eventuelt beredskapslager for korn.

Jeg har også lyst til å peke på at jeg har hatt møte med kollegaene mine i de nordiske landene hvor nettopp dette med beredskap og sikkerhet var temaer som ble tatt opp, og sommerens tørke har vært ett av de temaene. Man har satt ned embetsmannskomiteen for fiskeri, havbruk, jordbruk, næringsmidler og skogbruk, og det ble besluttet å sette ned en nordisk arbeidsgruppe som skal jobbe med dette.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:03:42]: Det er riktig at tørken i år var spesiell, men samtidig erfarer vi jo i debatt etter debatt at været blir villere, våtere – og villere innebærer også tørrere i enkelte situasjoner – slik at behovet for å gardere seg blir større. Det som er et faktum, er at sjølforsyningsgraden går ned hele tiden. Det som

er et faktum, er at Stortingets flertall har sagt at dersom en importerer korn, enten til mennesker eller til dyr, går sjølforsyningsgraden ned. Nå har vi bare som en konsekvens av redusert matkornproduksjon antakelig redusert sjølforsyningsgraden med 5 pst. Det som er oppsiktsvekkende, er at dette ikke bekymrer statsråden, og at statsråden ikke har en plan for å følge opp Stortingets vilje, slik at sjølforsyningsgraden kan øke, noe som er en forutsetning for å realisere samfunnsoppdraget. Jeg ber om en kommentar.

Statsråd Bård Hoksrud [12:04:41]: Lundteigen er kjent med at den geografiske produksjonsfordelingen og kanaliseringen mellom kornområdene og grasområdene er svært viktig for størrelsen på kornproduksjonen. Det ble ikke gjort noe for denne av den rød-grønne regjeringen. Tvert imot – i den perioden økte grasarealene på Østlandet med 150 000 dekar. Så langt i vår periode er grasarealene redusert, og kornarealene har økt litt. Det skyldes en svært aktiv prioritering av korn i kornområdene og av gras i grasområdene under vår regjering. Vi har tort å prioritere på en måte som ikke skjedde den gangen de rød-grønne styrte.

Som jeg var inne på: Vi fjernet subsidiering av gras der det bør dyrkes korn, styrket grasproduksjonen i distriktene, utnyttet utmarka og doblet dreneringstilskuddet. Det jobbes også aktivt med mer presisjonsjordbruk og utvikling av nye sorter, slik at vi kan øke avlingen per dekar og bidra til bedre lønnsomhet. Men med så ekstremt vær som vi hadde i år, må importen midlertidig øke.

Spørsmål 8

Geir Pollestad (Sp) [12:05:49]: Eg vil først ønska statsråden velkomen til Stortinget, og mitt spørsmål er:

«Ein bonde frå Voss har levert søknad om produksjonstilskot nokre timar for seint. Konsekvensen for bonden er at han taper heile tilskotet på 200 000 kroner. Det er klart at forvaltninga ikkje sit klare ved midnatt ved utløp av fristen for å handsame søknadane.

Vil statsråden la fornufta sigre i denne saka?»

Statsråd Bård Hoksrud [12:06:18]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kommer til å stå her i Stortinget og behandle enkeltsaker. Jeg vil også vise til mine tre skriftlige svar til Stortinget om den problemstillingen som representanten Pollestad tar opp. I disse svarene har jeg bl.a. redegjort for hvordan dagens søknadssystem ble til, og at jordbruksavtalepartene ga sin tilslutning til dette. Ved næringskomiteens behandling av jordbruksoppjøret i 2016 hadde verken Senterpartiet eller Arbeiderpartiet merknader til at fristene skulle

være absolutte, men understreket at informasjon om systemet var viktig.

Så langt jeg har registrert, er det ingen som har klaget på dårlig informasjon fra forvaltningen som årsak til for sent innlevert søknad. Alle foretak som søkte om produksjonstilskudd året før, får da også tilsendt en melding fra Altinn i forkant av hver søknadsperiode, der Landbruksdirektoratet informerer om kommende søknadsomgang. Det blir samtidig gitt varsel på sms og/eller e-post om at foretaket har mottatt slik informasjon.

Jeg minner om at det også i dag er mulig å få levert inn søknaden senere enn den angitte fristen dersom bonden har en særlig grunn til det. Dette er en sikkerhetsventil ment for bønder som uforskyldt ikke rekker søknadsfristen. At søker f.eks. har glemt fristen, eller at det har kommet noe i veien på tampen, slik at søker ikke rakk å fylle ut søknaden i tide, vil vanligvis ikke være noe særlig tilfelle.

Til tross for at jeg mener at det ikke er mangler ved selve systemet, varslet jeg i går at jeg vil foreslå endringer knyttet til praktiseringen av søknadsfristene. Det er to hovedgrunner til dette.

For det første: Når vi i tørkeforhandlingene baserte det ekstraordinære husdyrtilskuddet på søknadsdata for mars 2018, vil en uheldig konsekvens være at de som glemte fristen den gangen, heller ikke vil motta dette tilskuddet.

For det andre har jeg allerede i skriftlige svar til Stortinget varslet at jeg ønsket å vurdere endringer, sett i lys av erfaringene man har gjort seg så langt. Jeg registrerer at flere har ønsket å gå tilbake til gammelt søknadssystem, med et kronetrekk i en gitt periode etter at fristen er utløpt. Hva slags system som kan være aktuelt framover i tid, må vi komme tilbake til. Det viktigste for meg er å likebehandle bønder som av ulike årsaker ikke har søkt i tide.

Det vil imidlertid ikke være mulig å ha en flytende frist, slik representanten Pollestad i praksis synes å ta til orde for. Det ligger i fristers natur at de setter en absolutt grense for noe, i dette tilfellet innlevering av søknad. For settes det ikke noen slik grense, har man i realiteten ingen frist. Også i tidligere system var det en endelig frist etter 30 dager, med trekk i tilskudd. Det er grunn til å merke seg at det også da var bønder som ikke rakk å levere søknad og dermed ble avvist. Uavhengig av hvordan man innretter regelverket, vil man også framover i tid få saker der konsekvensene av å levere søknad etter absolutt frist blir store.

I lys av de varslede endringene har jeg instruert direktoratet om å videreføre den lempelige dispensasjonspraksisen som gjaldt i fjor. Jeg understreker for ordens skyld at denne lempingen vil kunne komme alle søkere til gode, og det vil selvfølgelig ikke få noen betyd-

ning om man har vært to timer eller to uker for sent ute med å levere søknaden.

Geir Pollestad (Sp) [12:09:16]: Eg takkar for svaret. Det var ein ny Bård Hoksrud som svarte – ein noko meir byråkratisk og firkanta enn den eg vanlegvis er van med å høyra på. Dette må det jo vera mogleg å finna ei løysing på.

Viss ein har ei forseinka levering av årsrekneskapen til Brønnøysundregistrene, får ein ei straff på 1 130 kr i veka. Viss ein gløymer å betala ein faktura til nokon private, kan ein påleggjast eit purregebyr på 70 kr. Gløymer ein å levera ei bok på Deichmanske bibliotek, får ein ei bot på 100 kr. Gløymer ein eit avdrag på studielånet sitt, får ein ei straff på 280 kr. Gløymer ein å levera søknad om produksjonstilskot, får ein ei straff på 200 000 kr.

Spørsmålet mitt er: Kan statsråden garantera at alle dei som har ei ubetydeleg forseinking, vil få utbetalt utan kutt?

Statsråd Bård Hoksrud [12:10:19]: Som jeg sa, har jeg nå gitt beskjed om at man skal gi dem som kom for sent, mulighet til å søke. Det synes jeg er gledelig for dem som har kommet i den vanskelige situasjonen. Jeg håper at vi får på plass en god løsning. Det tror jeg man vil få.

Men jeg har lyst å minne representanten Pollestad om at f.eks. Lånkassen, universitetene og rettsvesenet har strenge frister. Ved for sen søknad om barnehageplass mister man faktisk retten til plass, men man kan være heldig dersom det er ledig plass. Så det er ganske strenge regler på andre områder også. Men, som sagt, nå håper jeg at representanten Pollestad er svært tilfreds med at statsråden har sørget for at vi får på plass en løsning i 2018.

Geir Pollestad (Sp) [12:11:08]: Eg vil bruka mitt siste spørsmål til å minna tilbake – minna statsråden om nokre ting. Det vart sendt ut ei pressemelding i går. Eg vil minna statsråden om at på Stortinget finst det noko som vert omtala som «eit landbruksfleirtal», som består av partia Senterpartiet, Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti og SV – som statsråden nok vil verta kjend med. Ein ser i pressemeldinga som er sendt ut, at ein viser til at det er regjeringspartia på Stortinget og førespurnader frå Kristeleg Folkeparti som har gjort at ein no ser fleksibelt på dette, og at ein ser vekk frå at representanten Nils T. Bjørke, frå Senterpartiet, allereie i april stilte spørsmål om dette, eg stilte spørsmål i september, Steinar Reiten har stilt spørsmål frå Kristeleg Folkeparti – og Nils Kristen Sandtrøen frå Arbeidarpartiet. Dette hoppar ein over. Eg kan forstå at ei regjering som har sete i fem år, har vorte så arrogant, men ein statsråd som har sete i fem veker, bør ikkje vera så arrogant.

Så mitt spørsmål – i den grad det er eit spørsmål – er om statsråden erkjenner at han har vorte pressa på plass i denne saka, og at det er svært gledeleg.

Statsråd Bård Hoksrud [12:12:12]: Jeg har hatt en veldig god dialog med regjeringsfraksjonen her på Stortinget, både Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, og jeg har hatt en veldig god dialog med Kristelig Folkepartis representant for dette her på Stortinget. Vi har hatt en veldig god dialog, og de har vært opptatt av dette.

Statsråden er nå inne i sin sjettede uke, ikke i sin femte uke, men er opptatt av å følge opp de vedtakene som flertallet i Stortinget fatter, og det kommer han til å fortsette å gjøre.

Jeg er veldig glad for at man nå har klart å få på plass en god løsning. Så skjønner jeg at representanten Polle-

stad ikke helt vil være med på den samme positiviteten, men det får være Pollestads utfordring. Jeg er overbevist om at de bøndene – det er flere – som har kommet gærent ut i år, og som ikke har søkt innenfor fristen, nå kan søke og har mulighet til å få tilskuddet sitt for 2018.

Presidenten: Den ordinære spørjetimen er omme.

Sak nr. 3 [12:13:11]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdigbehandla. Ber nokon om ordet før møtet vert heva?

– Så er ikkje skjedd, og møtet er heva.

Møtet hevet kl. 12.14.

